

УДК 370 (477)

DOI: 10.30840/2413-7065.2(87).2023.282898

**ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
XVI МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ З УКРАЇНОЗНАВСТВА
ДЛЯ УЧНІВ 8–11 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Олена ГАЗІЗОВА

orcid.org/0000-0002-5353-5637

кандидат історичних наук, завідувачка

відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ

Людмила СОРОЧУК

orcid.org/0000-0003-0478-356X

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник

відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ

Алла КОНОНЕНКО

orcid.org/0000-0003-0014-0516

старший науковий співробітник

відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ

Світлана БОЙКО

orcid.org/0000-0002-4999-4603

кандидат філософських наук, провідний науковий співробітник

відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ

Софія ІВАНЕЦЬ

orcid.org/0009-0006-5179-1086

молодший науковий співробітник

відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ

Анотація. У статті досліджується проблематика й структура українознавчих досліджень учасників XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти. Акцентується увага на дослідницьких роботах школярів, у яких відобразилася комплексність українознавчих студій, що є підсумком наполегливої та творчої і пошукової діяльності як авторів, так і наукових керівників. Наукові розвідки характеризуються різноманітним тематичним наповненням, що пов'язане з вивченням історії України, культури певного регіону, де мешкають автори, а також ґрунтовним аналізом творчості відомих українських письменників та митців. Заслужують на увагу чимало робіт, які присвячені проблематиці функціонування і наповнення інформаційно-культурного простору українським контентом, що зумовлює збереження й примноження українських традицій та звичаїв. Актуальними є дослідження про особливості формування української ідентичності в контексті сучасних інформаційних і глобалізаційних процесів, враховуючи виклики сьогодення.

Наголошено на актуальній проблемі сьогодення – темі війни і миру, адже конкурсанти у своїх роботах описують діяльність людей, які згуртовують українську націю під час війни, показують свій героїзм на полі бою, захищаючи рідну землю, а це піднімає дух патріотизму і є прикладом мужності та героїзму.

Різноманітність науково-дослідних конкурсних робіт з різних напрямів українознавчої тематики свідчить про потужний інтерес молодого покоління українців до вивчення історичних фактів і військових подій під час російського вторгнення в Україну, мужньої боротьби українських захисників і захисниць, роботи волонтерів, вшанування пам'яті українських героїв, а також до наукових пошуків щодо розвитку української культури та формування національної ідентичності.

Ключові слова: *Міжнародний конкурс з українознавства; українознавчі дослідження; героїка; патріотизм; українська культура; національна ідентичність; активна громадянська позиція молоді людини.*

TRENDS OF UKRAINIAN STUDIES RESEARCH OF THE XVI INTERNATIONAL COMPETITION ON UKRAINIAN STUDIES FOR STUDENTS OF 8-11 GRADES OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Olena HAZIZOVA

Candidate of Historical Sciences,

Head of the Department of Ukrainian Studies in Scientific and Educational Space of RIUS

Liudmyla SOROCHUK

Candidate of Philological Sciences, senior research fellow

of the Department of Ukrainian Studies in Scientific and Educational Space of RIUS

Alla KONONENKO

senior research fellow

of the Department of Ukrainian Studies in Scientific and Educational Space of RIUS

Svitlana BOIKO

Candidate of Philosophical Sciences, lead research fellow

of the Department of Ukrainian Studies in Scientific and Educational Space of RIUS

Sofia IVANETS

junior research fellow

of the Department of Ukrainian Studies in Scientific and Educational Space of RIUS

Annotation. *The article examines the problems and structure of Ukrainian studies among the participants of the XVI International Competition in Ukrainian Studies for students in grades 8–11 of general secondary education institutions. Attention is focused on the research works of schoolchildren, in which the complexity of Ukrainian studies is reflected, which is the result of the persistent, creative, and searching activities of both authors and scientific supervisors. Scientific studies are characterised by a variety of thematic content, which is related to the study of the history of Ukraine, the culture of a certain region where the authors live, as well as a thorough analysis of the work of famous Ukrainian writers and artists. Many works dealing with the problems of the functioning and filling of the informational and cultural space with Ukrainian content, which determines the preservation and multiplication of Ukrainian traditions and customs, are worthy of attention. Studies on the peculiarities of the formation of Ukrainian identity in the context of modern information and globalization processes, taking into account the challenges of today, are relevant.*

Emphasis is placed on the current problem of the present - the theme of war and peace, because the contestants in their works describe the activities of people who unite the Ukrainian nation during the war, show their heroism on the battlefield, protect their native land, and this raises the spirit of patriotism and is an example of courage and heroism.

The variety of research and competition works from different areas of Ukrainian studies shows the strong interest of the young generation of Ukrainians in studying historical facts and military events during the Russian invasion of Ukraine, the courageous struggle of Ukrainian defenders, the work of volunteers, the commemoration of Ukrainian heroes, and also scientific research regarding the development of Ukrainian culture and the formation of national identity.

Key words: *International competition in Ukrainian studies; Ukrainian studies; heroics; patriotism; Ukrainian culture; national identity; active civic position of a young person.*

Постановка проблеми. Виховання громадянської самосвідомості та національного патріотизму молодого покоління потребує особливої підготовки і втілення у життя основних засад та компетентності (динамічної комбінації знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок і умінь) Нової української школи, що сприяє розвитку самосвідомості особистості та підготовки її до самостійного життя. Актуальність зазначеного питання зумовлює впровадження у систему виховання і навчання необхідність вивчення і популяризації українознавства як науки про Україну й українство, відродження культурно-історичних цінностей українців, осмислення взаємозв'язків національного і загальнолюдського та усвідомлення своєї національної ідентичності.

Війна, що має потужний вплив на українську ідентичність, масове усвідомлення українськості, розуміння небезпеки і необхідності захищати Батьківщину, остаточно розвіяла кремлівські міфи про «старшого брата» і гасла «навіки разом». Відомий вчений-українознавець Я. Калакура наголошує: «Українськість виступає не лише як ознака тієї чи іншої людини, але й суспільства загалом, усіх його сфер, включаючи й розвиток культури, науки, освіти, видавничої та енциклопедичної сфери. Вона покликана стати маркером творення національної науки, освіти і культури загалом, їх світоглядно-ідейного спрямування та змісту» [3, с. 16].

У Концепції державної політики в сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р) визначено головну мету Нової української школи – виховання інноватора та громадянина, здатного на основі самостійного аналізу найрізноманітнішої інформації ухвалювати відповідальні рішення, дотримуючись прав людини та захищаючи інтереси особистості, громади, суспільства й держави [7].

Проаналізувавши проблематику та маючи на меті сприяння зміцненню національної єдності українського суспільства, освітня політика спрямовується на реалізацію постанови Верховної Ради України від 16.08.2022 р. №2537-IX «Про прийняття за основу проекту Закону України про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» [6]. В цьому напрямку вагомим кроком є наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641». Цим наказом затверджені заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. Серед основних складових виокремлено

громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання [5]. Метою визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста та демократа, готового до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, виконання громадянських і конституційних обов'язків, формування активної позиції, утвердження національної ідентичності на основі духовно-моральних цінностей українського народу та самобутності. На нашу думку, саме українознавча компетентність є одним із ключових факторів безпеки української нації, яка проявляється у внутрішньому факторі – національній самоідентифікації, що втілюється у почуттях-цінностях – «Я – Українець» – «Ми – Українці». Сутність цих почуттів-цінностей полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду у широкому розумінні цього слова [1, с. 20].

Аналіз джерел, досліджень і публікацій. Українознавство в науковому дискурсі виступає як система наукового знання про Україну, українців, українськість, що розглядаються через практичний досвід культуротворення і спільнотного єднання [10, с. 103]. Основоположник сучасної школи українознавців академік П. Кононенко визначає, що завданням українознавства є не тільки відродження пам'яті історії, а й створення на ґрунті уроків минулого передумов для осмислення проблем сучасності та визначення перспектив і шляхів досягнення мети в майбутньому [4, с. 20].

Погоджуємось з думкою Я. Калакури, який стверджує, що в умовах війни до магістральних завдань українознавців відноситься наукова підтримка ініціатив усіх ланок системи освіти, спрямованих

на оновлення навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, модернізацію змісту освіти, підвищення її ролі у формуванні світогляду учнівської і студентської молоді, утвердженні українськості у суспільній свідомості [3, с. 23]. А. Ціпка наголошує на ролі українознавства в системі освіти: «Питома можливість українознавчого синтезування та систематизування має бути особливим запитом сучасної української школи, де пропагуються сумарні підходи до здобування знань» [9, с. 27].

Філософсько-методологічним засадам українознавства присвячені праці П. Кононенка, Т. Кононенка, Л. Токаря, Я. Калакури, А. Ціпка, П. Гай-Нижника, С. Наливайка, О. Хоменка, О. Газізової, С. Бойко, Л. Сорочук та ін., методичні аспекти українознавства як навчальної дисципліни розглядаються в працях А. Богуш, Л. Касян, Т. Усатенко, Л. Мартинець, Т. Мінченко, Т. Присяжної та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Компетентнісний потенціал українознавства як окремої галузі знань, так і напрямного вектора сучасного освітнього дискурсу в рамках реалізації Концепції Нової української школи сприяє формуванню соціально активної молоді з чітко визначеною громадянською позицією, яка здатна інтегрувати різні галузі знань і набувати нові життєво необхідні компетентності. Важливим чинником реалізації компетентнісного підходу є залучення молоді до науково-пошукових українознавчих досліджень [2, с. 179].

Проведення XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти у 2023 році засвідчило велику організованість як педагогів, так і

дітей та необхідність здійснення такої роботи, враховуючи важкі суспільно-політичні реалії сьогодення, пов'язані з воєнною агресією і повномасштабним вторгненням РФ в Україну. Високий рівень наукових розвідок, спрямованих на відстоювання національних цінностей українців, збереження й утвердження національної ідентичності, осмислення та вшанування пам'яті українських героїв, засвідчує високий рівень патріотизму підростаючого покоління. Активна позиція учнівської молоді в культурно-інформаційному, освітньому просторі, її підтримка українських воїнів-захисників є вагомим внеском у спільну боротьбу і наближення нашої перемоги.

Мета дослідження полягає в аналізі проблематики й структури українознавчих досліджень учасників XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Цьогорічний конкурс проводився відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 07.10.2022 № 1/11869-22 «Про організацію XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти», наказу Науково-дослідного інституту українознавства від 11.10.2022 № 18 «Про організацію та проведення XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти».

В умовах війни головним пріоритетом є безпека життя, тому журі конкурсу ухвалило рішення про проведення II етапу XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти з 10 по 20 березня 2023 р. в дистанційній

формі. З цією метою затверджено журі II етапу конкурсу, яке у встановлені терміни визначило переможців шляхом додаткового рецензування робіт (наказ НДІУ № 19 від 09.03.2023 р. «Про організацію та проведення II етапу XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти»).

Варто відзначити, що цьогорічний конкурс з українознавства ознаменувався рекордною кількістю переможців – 243 – з різних куточків України і закордоння – неймовірно талановитих патріотів України, представників майбутньої національної еліти нашої держави (наказ НДІУ № 25 від 21.03.2023 р. «Про визначення переможців XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти»). Найбільш представленими в конкурсі 2023 р. були учні з Івано-Франківської (39), Чернівецької (35), Київської (28), Волинської (23), Львівської (18), Чернігівської (15) і Полтавської (14) областей. Попри близьку лінію фронту і постійні обстріли в конкурсі заслужену перемогу здобули учні з Донецької, Луганської, Харківської, Сумської, Черкаської та Запорізької областей.

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС З УКРАЇНОЗНАВСТВА ДЛЯ УЧНІВ 8–11 КЛАСІВ – 2023

№	Область (країна)	Кількість робіт призерів
1.	Вінницька	1
2.	Волинська	23
3.	Дніпропетровська	5
4.	Донецька	5
5.	Житомирська	8
6.	Запорізька	3

7.	Івано-Франківська	39
8.	Київ	1
9.	Київська	28
10.	Кіровоградська	5
11.	Луганська	1
12.	Львівська	18
13.	Миколаївська	2
14.	Одеська	3
15.	Полтавська	14
16.	Рівненська	4
17.	Сумська	7
18.	Тернопільська	9
19.	Харківська	4
20.	Хмельницька	6
21.	Черкаська	5
22.	Чернівецька	35
23.	Чернігівська	15
24.	Сполучене Королівство, Хартфордшир	1
Всього робіт переможців		243 8 кл. – 51 9 кл. – 56 10 кл. – 81 11 кл. – 55 в т.ч. МЖ – 1

Перевірка й оцінювання науково-дослідних робіт школярів відобразили комплексність українознавчих студій і стали підсумком наполегливої та творчо-пошукової діяльності як авторів, так і наукових керівників. Багатоаспектні наукові розвідки характеризуються тематичним наповненням, що пов'язане з історією України чи певного регіону, де мешкають автори. Дослідження спрямовані на формування української ідентичності в контексті сучасних інформаційних і глобалізаційних процесів та аналізу творчості відомих українських громадських діячів, письменників і митців. Чимало робіт присвячено проблематиці функціонування і наповнення культурного простору українським

контентом, збереження й примноження українських традицій. Як зазначає Л. Сорочук: «Уникати загрози нівелювання та знецінення культурно-духовних надбань наших предків допоможе національна мистецька культура, яка заснована на традиційній народній творчості. Ми говоримо про необхідність дослідження фольклорно-обрядових традицій українців у контексті сучасних проблем, як чинника деконфліктизації, у середовищі української нації в період гібридної війни» [8, с. 165].

Тематичне спрямування науково-дослідних робіт, їхня наповненість відобразили комплексність українознавчих студій. За тематикою орієнтовно вони розподілялись таким чином:

– **російсько-українська війна** (боротьба населення з окупантами – 8 робіт – 3,3% від загальної кількості; герої війни, захисники України – 20 – 8,2%, волонтерський рух – 9 – 3,7%, культурологічні процеси під час війни – 20 – 8,3%). Всього: 57 робіт – 23,5% від загальної кількості;

– **дослідження історії України, етногенезу українського народу, процесів державотворення** (українська державність: минувшина і сучасність; боротьба за українську незалежність та соборність – 20 – 8,3%; репрезентації національної пам'яті: події, постаті, місця, меморіальна героїка – 19 – 7,8%; герої української нації – 9 – 3,7%). Всього: 48 робіт – 19,8% від загальної кількості;

– **інформаційна безпека в сучасному гуманітарному просторі України** – 3 роботи – 0,4% від загальної кількості;

– **культурологічні дослідження** (етнографічні дослідження – 17 – 7%; дослідження української мови – 16 – 6,6%; ментальність, світогляд українського

народу – 15 – 6,1%; проблеми освіти, виховання – 8 – 3,3%; українці в світовій культурі: особистості, винаходи та мистецькі здобутки – 24 – 9,8%; релігієзнавчий аспект – 9 – 3,7%). Всього: 89 робіт – 36,5% від загальної кількості;

– **краєзнавчі дослідження** – 37 – 15,2%;

– **природа та екологія, особливості екологічної культури населення України** – 4 – 1,6%;

– **Україна та світове українство; українська діаспора: соціокультурний вимір** – 6 – 2,5%.

Наукові розвідки (2022–2023) дуже багатоаспектні, але варто виділити суттєву особливість тематики цього річних робіт з українознавства, яка розширилася дослідженнями героїзму українських воїнів-захисників, наших сучасних героїв, які боронять Україну від російських окупантів, адже їхні подвиги стали прикладом мужності та патріотизму. Враховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні, важкі обставини, пов'язані з російською агресією, ще більшої актуальності набуває організація збирання та поширення фактів про героїчні вчинки українських військовослужбовців, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України. Особливе місце посіли роботи, в яких висвітлюється, починаючи з 2014 р., тема вшанування пам'яті загиблих Героїв як у минулому, так і в період російсько-української війни. Окремою сферою досліджень в учнівських роботах є висвітлення значення волонтерського руху і всілякої допомоги тимчасово переміщеним особам. Відомо, що вивчення місцевої історії, духовної спадщини, пов'язаної з людьми, які були учасниками АТО, бойових дій у російсько-українській війні виховує

почуття громадянського обов'язку та формує бажання ставати на захист рідної землі в разі загрози її суверенітету.

Цікавими є дослідження діяльності різних культурно-освітніх, громадських організацій задля перемоги в культурному й медіа-інформаційному просторі та їх ролі у забезпеченні культурних потреб людей. Вагоме місце займають дослідницькі роботи, присвячені аналізу творчості відомих письменників, культурних діячів, меценатів, представників української еліти, історичних постатей, адже відомо, що на прикладі їхньої діяльності у молодого покоління формується українська ідентичність.

Серед учнів 8 класу призерами конкурсу став 51 учень з 21 області України. Найбільш представленими були Чернівецька область – 12 призерів, Київська – 7, Волинська і Полтавська – по 4 переможці, Житомирська, Одеська, Чернігівська і Хмельницька – по 3. Також переможцями стали учні з Дніпропетровської, Кіровоградської, Івано-Франківської, Львівської, Луганської, Сумської і Черкаської областей. Дипломами за I місце нагороджені 18 учасників, II місце – 16, III місце – 17.

Необхідно відзначити, що попри юний вік і перші кроки в світ науки дослідницькі роботи восьмикласників відзначалися ґрунтовним рівнем теоретичних і практичних напрацювань і різноманіттям теоретичних напрямів: від висвітлення давніх звичаїв і обрядів, історичних звитяг доби козаччини до дослідження героїки і звитяг українства в умовах повномасштабної війни з РФ.

Зацікавлення витоками української культури і багатством її виявів відображені в понад 10 дослідженнях. Велика кількість робіт присвячена висвітленню

етнічної культури українців. Зокрема, це роботи **Ліпінської Яни**, учениці Білоцерківської гімназії-початкової школи № 6 «Перспектива», «Образи-обереги в українських народних колискових піснях (на фольклорному матеріалі Білоцерківщини)», **Сільчук Юлії**, учениці Мельники-Річицької гімназії Забродівської сільської ради Волинської області, «Житлове будівництво волинського Полісся: специфіка та еволюція (за матеріалами села Мельники-Річицькі Ковельського району)», **Столяренко Марини**, учениці Великокаратульської гімназії, «Дослідження гаптованої вишивки на прикладі церковного золотошитва та шитва козацької старшини», **Романчука Миколи**, учня Довгопільського ліцею Чернівецької області, «Гуцульська коляда в українському фольклорі», **Гуфчака Любомира**, учня Боднарівського ліцею Івано-Франківської області, «Духовні скарби рідного краю», **Фрицак Дар'ї**, учениці Вітрянської гімназії-філії Опорного закладу «Михалківський ліцей Сокирянської міської ради Дністровського району Чернівецької області», «Легенди і перекази села Вітранка» та інші.

Оригінальним є дослідження **Систялюк Анни**, учениці Старовижівського ліцею Старовижівської селищної ради Чернівецької області, «Первісні функції каші в обрядодіях українців». Проаналізувавши використання каші як ритуальної страви в обрядовості наших предків та її функції у календарних та родинних святах українців, дослідниця дійшла висновків: походження каші як ритуальної страви співвідноситься з епохою неоліту, часом існування матріархального побуту на українських землях. Каша слугувала своєрідною жертвою, яку наші предки приносили духам поля з метою їх

здобрення та закликання щедрого врожаю, достатку та доброї долі. Обрядова страва супроводжувала найважливіші календарні та родинні свята українців, де виконувала символічні функції. У свою чергу **Чамара Єгор**, учень Полтавського ліцею ім. А. С. Макаренка Полтавської обласної ради, в роботі «Географія гастрономічного туризму Полтавської області» акцентує увагу на тому, що на території області потужно та комплексно представлений подієвий туризм, який доцільно доповнювати елементами гастрономічного.

Окремим аспектом є дослідження історичного минулого рідного краю, внесок видатних постатей в його культурно-освітній розвиток. Зокрема, **Тупчієнко Станіслав**, учень Комунального закладу Добровеличківський ліцей «ІНТЕЛЕКТ» Кіровоградської області, досліджуючи історію рідного краю у топонімічних легендах та переказах, дійшов висновку, що найпоширенішими легендами та переказами є ойконімічні, в яких розповідається про імена засновників або власників поселень. Засновниками сіл та хуторів ставали вихідці з Запорізької Січі, переселенці, селяни-кріпаки, російські поміщики. Легенди та перекази називають імена людей, від яких пішла назва, але лише наукова література дає можливість уточнити, коли виникли поселення та причини їх освоєння. Станіслав записав від інформаторів цілу збірку легенд. В одній із них «Потаємна схованка коваля Величка» читаємо рядки: «Пролетять століття, пройдуть над цією землею небачені бурі, і до невпізнанності зміниться її обличчя, що цій, колись дикій, степовій глушині, потаємній схованці коваля Величка судитиметься стати географічним центром України. І

носитиме вона назву від річки Доброї та прізвища Величко-Добровеличківка».

Наймолодша учасниця конкурсу **Шестакова Оксана**, учениця Веселохутірського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I–II ступенів імені Володимира Лук'янка» Чорнобаївської селищної ради Черкаської області, розкриває історію розвитку чумацького промислу на Лівобережній Черкащині. Якщо козаки оберігали нашу землю зі зброєю, кобзарі оживляли духовне пробудження за допомогою кобзи і пісні, то чумаки тримали, якщо можна так висловитися, «економічні віжки держави». Україна через постійні війни і грабунки повсякчас потерпала від господарської розрухи. Не маючи змоги налагодити чіткі державні структури, природний організм нації змушений був вишукувати інші форми самоцілення. Однією з таких було чумацтво. Як свідчать дослідження чумацьких промислів, важливим центром чумацтва була Лівобережна Черкащина, а саме Чорнобаївщина і Золотоніщина.

У колективній роботі учнів Прилуцького закладу загальної середньої освіти I–III ступенів № 6 Прилуцької міської ради Чернігівської області **Тузенко Софії**, **Чудо Ангеліни**, **Олійник Кіри**, **Терентій Дар'ї** розкрито значну роль Олексія Антоновича Савона в розвитку краєзнавства на Прилуччині. Найбільш вагомим слід вважати його внесок у дослідження назв населених пунктів, історії, традицій, побуту на Прилуччині. В узагальнюючих працях О. Савона була конкретизована проблема синтезу історії й історичних постатей Прилуцького краю, взаємовпливів, які відбувалися в різні часи минулого, що формувалася у контексті історико-краєзнавчих процесів.

У своїх проектах юні дослідники розкривають трагічні свідчення знищення українців радянським режимом. У роботі «Голодомори першої половини ХХ ст. (на прикладі села Йосипівка Роздільнянського району Одеської області)» **Ботнар Дарія**, учениця Комунального закладу «Йосипівський ліцей» Захарівської селищної ради Роздільнянського району Одеської області, розкриваючи тему «Три хвили голодоморів», доводить її актуальність для сьогодення, адже російська федерація, нехтуючи всіма законами ведення війни, знову прирікає тисячі людей на смерть і страждання, що зобов'язує озирнутись на той тернистий шлях, яким пройшли її співвітчизники, виборюючи свою незалежність, та згадати голодні роки в рідному селі Йосипівка Одеської області, розуміючи, що історія України – це історія кожного населеного пункту, кожної людини. І сьогодні, коли росіяни вбили лише за офіційною статистикою близько 500 безневинних українських дітей, ще сотні дітей вивезли за межі України, з болем констатуємо факти продовження рф геноциду української нації: «У 1920-х роках найважчим було становище дітей, яких нерідко залишали напризволяще й вони блукали вулицями села у пошуках їжі. Для сиріт та безпритульних, які не мали рідних, у 1922 р. відкрили в селі дитячий будинок. Першими вихователями стало подружжя Федоренків, що стали не лише вчителями, а й рідними, які могли направити на вірний життєвий шлях. Йосипівчани щомісяця збирали продукти харчування для дітей, намагаючись хоч в якійсь мірі допомогти їм в скрутному становищі. Але життя в дитячому будинку все ж таки не було таким вже чудовим, як його намагались змалювати. Вихованців

не радували навіть «святкові столи», які накривали дітям на честь державних свят», – пише учениця.

Після 24 лютого 2022 року війна торкнулася кожного українця без винятку, але більшість не були готовими до тих випробувань, які на них чекали. Юні авторки проекту «Ми вижили, не ставши на коліна (Чесна історія однієї окупованої вулиці)» **Гиренко Анна, Охременко Катерина, Жуковіна Ксенія**, учениці Коцюбинського ліцею № 1 Коцюбинської селищної ради Бучанського району Київської області, з боєм стверджують: «Ми мало що пам'ятаємо про життя «ДО» і із самого дитинства живемо з думкою про те, що в Україні війна, небезпека, зруйновані міста, що будь-якої миті треба кудись бігти... У кожній із нас своя історія і свій біль, а також своє розуміння ситуації в країні. Проте у своєму спільному проекті ми зосередились на історії однієї сім'ї з Бучі. У нашій роботі ми хотіли б розвіяти деякі міфи про невинуватий «героїзм» і познайомити вас із справжніми історіями звичайних людей, які одного дня опинилися під окупацією. Вони хотіли вижити. Адже право на життя – це єдине, що можна було хоч якось реалізувати в той момент. Вони спілкувалися. Гуртувалися. Склали план. Спільно готували їжу. Ділилися. Щодня дивились в очі окупантам, запитуючи, чи вони їх не вб'ють».

«Історія однієї окупованої вулиці» пролила світло на багато непомітних явищ у нашому суспільстві. Ми усвідомили, що право на життя – в умовах війни – майже беззахисне, але кожен може боронити його так, як уміє, або як підказує власна совість. Ми підтвердили власні відчуття з приводу того, що кожен, хто залишається в окупації, має на те

свої причини, і ніхто не має права засуджувати людину за її вибір, поки вона не перетнула межу добра і Зл@. МИ – ПЕРЕМОЖЕМО! Але після перемоги на нас чекатиме ще один іспит – на людяність, емпатію і толерантність.

Загалом тематика сучасної російсько-української війни широко представлена в конкурсних дослідницьких проектах.

Антонова Софія, учениця Конопотського ліцею № 10 Конопотської міської ради Сумської області, в роботі «Сучасні тенденції українського орнаменту у військовий час» відзначає, що український орнамент вже давно став справжнім трендом в усьому світі, але з початком війни 24 лютого 2022 року він почав виконувати ще одну дуже важливу функцію: використання українського орнаменту стало певною мірою протестом проти агресії ворога, метою якого було знищення української державності, української незалежної нації, її культурного спадку та історії.

Чернат Катерина, учениця Криворізького ліцею № 95 Дніпропетровської області, досліджує поштові марки воєнного часу (24.02.2022–24.02.2023). Використовуючи пропагандистський та економічний потенціал знаків поштової оплати, вдалось популяризувати героїзм українського народу та створити візуалізований образ ідеологічних принципів українців зі зрозумілим лаконічним змістом. Саме тому проблема цілісного, а не розпорошеного дослідження процесу випуску поштової продукції вимагає додаткової уваги і подальшого системного вивчення. Найбільш промовистою візитівкою марок воєнного часу є використання державних символів та їх атрибутики: синьо-жовтих кольорів,

тризуба, калини, що фігурують у 90% випущених марок як за кордоном, так і в межах держави. Вони створені на основі зрозумілих гасел, визначних подій в ході «боротьби за виживання», але найголовніше попереду: деокупація захоплених територій, повернення з полону захисників і наша ПЕРЕМОГА, що отримують належне відображення не тільки у пам'яті кожного українця, а й будуть збережені для майбутніх поколінь як один із найзнаковіших етапів становлення української нації.

На ролі української мови як символу нескореності та захисту в умовах війни наголошує **Карбівнича Єлизавета**, учениця Комунального закладу «Маловисківська гімназія № 3 імені Григорія Перемийноса» Маловисківської міської ради Кіровоградської області. Юна науковиця стверджує, що під час повномасштабної війни з росією українська мова змінюється сама і змінює увесь світ. Популярними стали слова українських стрілецьких пісень чи гасла: «Слава Україні! Героям слава!», «Доброго вечора, ми з України!», «Слава нації – смерть ворогам!». Це найвідоміші та найпопулярніші українські патріотичні гасла. Їх вигукують мільйони українців у всьому світі у миті радості чи скорботи, а також вітаються. Перейти на українську мову не усім просто, для цього треба прикласти зусиль. Але ж війна – це ціна вибору.

У роботі «Риторика як наука, мистецтво й спосіб ведення війни» **Прохуренко Юлія**, учениця Спеціалізованої школи № 40 м. Києва, здійснила аналіз найяскравіших промов Президента України та визначення їхнього впливу на аудиторію та рівень підтримки України світовою спільнотою. Усі звернення до українців перших двох місяців війни

в нашого Президента чітко структуровані. Вони складаються із привітання, основного тексту і завершення. Багато привітань повторювалися і поширювалися епітетами, у яких возвеличувалися держава і її народ: «Великий народі великої країні!», «Вільний народі вільної/найсмівлівішої/ найпрекраснішої країні!», «Хоробрі українці нескореної країні!», «Міцний народі сталевий/ незламної країні!», «Мудрий народі сильної/міцної країні», «Наш сильний народі незламної країні!», «Незламний народі найсмівлівішої країні!», «Найсмівлівіший народі найпрекраснішої у світі країні!». «Такі звертання, – стверджує учениця, – демонструють, що єдиним шляхом до закінчення війни буде тільки перемога українського народу».

У роботах конкурсантів також актуалізується питання національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Наприклад, **Солодка Катерина**, учениця Калуського ліцею № 1 Івано-Франківської області, у дослідженні «Горіть сьогоднішнім вогнем» аналізує діяльність Спілки української молоді, яка активно допомагає Збройним силам України: «Кожен робить, що може і як може, спільно наближаючи нашу перемогу з кожним днем, адже в нашому сумівському гімні є такі слова: «Гордо несім нашу славу нині сумівця, завтра – бійця за Українську державу!» От те «завтра» вже є тепер для нас і для всіх українців. «Честь України! Готов боронити!».

Роль молодіжної організації «Пласт» у національно-патріотичному вихованні сучасних підлітків досліджує **Марчук Софія**, вихованка Київського обласного комунального позашкільного навчального закладу «Мала академія наук учнівської молоді». Авторка відзначає,

що, підсилюючи виховний аспект у своїй діяльності, «Пласт» спрямовує роботу на виховання та освіти свідомих українців, співпрацюючи з Міністерством освіти і науки та іншими громадськими та молодіжними організаціями. Проте в житті білоцерківського пластового гуртка «Спартанці» відзначено ряд проблем: відсутність постійного стаціонарного приміщення, спеціально підготовлених вихователів, інформаційної підтримки в місцевих ЗМІ. Та, незважаючи на це, пластуни є активними учасниками різних громадських заходів, що проводяться в місті, святкування народних свят та обрядів, волонтерських акцій, спрямованих на допомогу бійцям. Із глибоким переконанням можемо стверджувати, що «Пласт» був і залишається чудовою школою виховання розумних, кмітливих, здорових, сильних, духовно багатих, освічених, національно свідомих українців, палких патріотів, вільних, активних громадян самостійної української держави.

У висвітленні проблематики, пов'язаної з повномасштабним вторгненням РФ, важливе місце посідає доля біженців, які залишилися без домівок, багатьом з них довелося шукати прихистку в інших містах та селах України, а деякі взагалі змушені були виїхати за кордон, тікаючи від війни та російської агресії. Ворог зруйнував не лише їхні домівки, він щохвилини руйнує майбутнє дітей, бо забрав у них можливість повноцінно навчатися. Освітняти мали «закрити небо» над дітьми і захистити майбутнє нашої країни, забезпечити для дітей доступ до знань і надати їм можливість вчитися далі. **Бовсуновська Олександра**, учениця Лугинського ліцею Лугинської селищної ради Коростенського району Житомирської області, розповідає

про відкриття і діяльність першої української школи в Кракові. За приблизними оцінками, у Польщі наразі перебуває близько 300 000 українських дітей. Лише 18 000 навчаються у польських школах, тому потреба в українських школах – величезна. За результатами проекту Благодійного фонду «Незламна Україна» у співпраці з Міністерством освіти і науки України, а також польськими навчальними закладами розпочали свою роботу школи в 3 містах Польщі: Кракові, Вроцлаві, Варшаві. Охоплено безкоштовним навчанням понад 1500 дітей у кожному місті. Це дало змогу забезпечити 60 робочих місць для вчителів.

Мотовилець Тетяна, учениця Заставнівського ЗЗСО I–III ступенів Чернівецької області, в дослідженні «В єдності – сила (консолідація заради Перемоги)» на прикладі діяльності Заставнівської волонтерської сотні, згуртованістю її колективу і тією підтримкою, якою діляться громадяни міста Заставна із постраждалими внаслідок війни, актуалізує значення потужного волонтерського руху задля наближення нашої перемоги. Будучи у тилу, наша «Сотня» робить усе можливе, аби врятувати нашу країну і допомогти воїнам. Вони закликають до єднання громадян, щоб зібрати кошти і необхідні речі, керують логістикою, аби найважливіше дійшло до наших воїнів, жителів прифронтової зони. Це посилена щоденна робота, до якої причетний кожен волонтер.

Особливо важливим завданням сучасної освіти є підняття патріотичних настроїв суспільства. Дослідження героїчних подвигів наших воїнів виступає важливою складовою національно-патріотичного виховання молоді. **Лагодюк Наталія**, учениця Річицького

ліцею Забродівської сільської ради, у роботі «Оборонець рідного краю» розкриває віхи життя Івана Кобця («Мазепи», «Максима»), який користувався повагою серед жителів та вояків його сотні, що входила до куреня «Назара – Криги», ВО «Турів». Його сотня мала найкращий вишкіл, була в той час своєрідним спецназом. Після служби в допомогівій поліції селища Ратне Кобець разом із побратимами взяв до рук зброю і став на захист рідного краю. Територія його діяльності охоплювала Ратнівський район, Камінь-Каширський, Любешівський та Старовижівський райони. Здійснював рейди і до сусідньої Брестської області. Воїн брав участь у визволенні від німців міста Камінь-Каширський (19–20 серпня 1943 року), діяв на території села Хотешів, яке називають другою столицею УПА – Північ. Учениця зазначає: «Для мене він є патріотом та захисником рідної землі, який не злякався війни та взяв до рук зброю та воював на два фронти: проти німців та комуністичної влади. Своїми подвигами надихнув багатьох односельчан до боротьби. Вся його військова кар'єра була спрямована на захист рідного краю».

Фіщук Анна, учениця ліцею № 32 міста Житомира, досліджує життєвий шлях героїв – оборонців Житомирщини, розповідає про героїчні вчинки житомирян під час російсько-української війни: «Усміхнений світлий хлопець. Таким на всіх фотографіях, які є в соцмережах, можна побачити 26-річного Козацького з міста Малина, що на Житомирщині. Для мами – Дмитра. Для полку – Ореста. Мама бійця говорить, що коли хлопець потрапив до полку «Азов», обрав собі позивний «Орест». Він дійшов до своєї мети, тому він зараз

і Діма, й Орест, герой Житомирщини, герой-оборонець України. ... Дмитра Козацького, із позивним «Орест», називають «очі Азовстали». Він є автором більшості фотографій із заводу, що захищався від російських атак, його роботи публікувалися в багатьох світових ЗМІ. У вересні Дмитро Козацький (Орест), ще перебуваючи в полоні, здобув перше та третє місце на ще одному конкурсі International Photography Awards за серію фото «Світло переможе» з «Азовстали». Дослідниця розповідає, що багато житомирян віддали своє життя за нашу свободу, і наголошує на необхідності вшанування пам'яті про героїв: «Пам'ять – це єдине, що залишається у людей, у сімей загиблих, дітей. Пам'ять про тих, хто віддав своє життя. Ми точно не повинні забувати цих героїв, тому що вони віддали своє життя заради миру та майбутньої перемоги України».

Серед досліджень конкурсантів, які представляли паралель 9 класів, найбільше позитивних відгуків від членів журі отримали роботи з 20 областей України і Німеччини. Серед них можна було помітити неабияку зацікавленість учасників конкурсу до вивчення боротьби українського народу за свою незалежність, особливо в умовах російсько-української війни, яка триває з 2014 року. Цей напрям досліджень висвітлювався з різних точок зору. Основними серед них є: волонтерство (розкривалася мотивація й перешкоди до здійснення волонтерської діяльності, чинники самореалізації волонтера, шляхи популяризації волонтерства серед сучасної громадськості на прикладах реальних фактів і подій); діяльність кіборгів, які своїми вчинками показали любов до Батьківщини, прагнення її захищати

для того, щоб сучасне покоління мало можливість розбудувати країну, формувати імідж України як європейської держави; діяльність добровольців-парамедиків та капеланів в «гарячих точках» України та інші.

Так, **Оскеро Вероніка** (Дніпропетровська обл.) у своїй роботі «Діяльність добровольців-парамедиків на передовій в районах проведення АТО/ООС» звертає увагу на те, що мало хто задумувався над тим, що «доброволець» – це не лише «солдат», «військовий», «військово-службовець», а й парамедик, волонтер, військовий капелан-душпастир. «Якби не медики-добровольці, то українські добровольчі батальйони були б деморалізовані, як і більшість кадрових військових Збройних сил», – вважає Вероніка. На основі візуальних та писемних джерел учасниця дослідила медичну допомогу дніпровських добровольців-парамедиків Турчака Олексія, Турчак Маргарити, Пилипенка Андрія, Кавлака Олексія і Анохіна Романа в зоні АТО/ООС упродовж 2014–2022 років.

Важливим у її роботі є ще й те, що Вероніка звернула увагу на військово-облікові спеціальності, які отримували медики з вищою освітою на початку 2014 р. (у військових квитках були записи «санітарний інструктор», «санітар» у тих лікарів, які не пройшли військову кафедру та не були офіцерами запасу) й отримують нині («Бойовий медик взводу» та «Старший бойовий медик (роти, батареї та їм рівних)'). Такі зміни відбулися вже з 20 жовтня 2017 року, коли в Збройних силах України офіційно з'явилися нові спеціальності. Таким чином, учениця дослідила, що «в історії української армії до 2014 року ніколи не існувало поняття «бойовий медик», а тепер таке поняття є».

У багатьох роботах, що висвітлювали боротьбу українців за незалежність, як зауважили члени журі конкурсу, вирізнялася спільна особливість – висвітлення дослідження через розкриття особистого вкладу маловідомих пересічних українців, їх діяльність заради перемоги України та її розквіту в найближчому майбутньому. Цікавими є роботи на такі теми, як: «Сергій Іванович Трещило – Народний герой України» (**Трещило Костянтин**, Київська обл.), «Три долі. Троє героїв from Ukraine» (**Шерстюк Поліна**, Сумська обл.), «Герої живуть, допоки їхню справу наслідують покоління» (**Яворська Софія**, **Лосик Соломія**, Тернопільська обл.), «Особистий героїзм військового в контексті забезпечення життєдіяльності заблокованого Маріуполя» (**Пружина Поліна**, Чернігівська обл.), «Берегині Дніпра» – сила волонтерського руху» (**Андрійченко Інна**, Дніпропетровська обл.).

У своїх роботах юні конкурсанти відзначали велике значення наукових праць Наталки Позняк-Хоменко, Тетяни Лях, Вайнола Ренате, Вероніки Леонової, Івана Дідуха, які допомагають відчутти український дух непереможної нації, її мотивацію до здійснення добровільної благодійної діяльності й потребу у реалізації внутрішнього посилу українців берегти свою землю для майбутніх поколінь.

«Наявні дослідження вітчизняних учених дають змогу ознайомитися з основними підходами до організації волонтерського руху в Україні, з практичним досвідом волонтерських організацій, реалізації волонтерських програм у різних регіонах, різними формами роботи волонтерів, перевірених у практичній діяльності», – зазначає у своїй роботі **Інна Андрійченко**.

Великим здобутком юних конкурсантів є й дослідження, присвячені українській культурі, яка відіграє неабияку роль у розвитку держави й піклуванні про духовний і матеріальний світ українського народу, збереженні національних і базових цінностей українців. Цей напрямок яскраво висвітлений такими роботами: «Матеріальна та духовна діяльність моїх односельчан для наближення перемоги як складова новітньої історії рідного краю» (**Гумен Христина**, Івано-Франківська область), «Сучасне гончарство Волині: від ремесла до мистецтва» (**Кабарчук Наталія**, Волинська обл.), «Косівська кераміка Василя Івасюка» (**Кішук Ольга**, Івано-Франківська обл.), «Колядки Збаражчини: особливості побутування, класифікація, мотиви (на основі польових матеріалів)» (**Івашків Анастасія**, Тернопільська обл.), «Авторська текстильна лялька: від минулого до сьогодення» (**Даниленко Мар'яна**, Київська обл.) та ін.

Івашків Анастасія у своєму дослідженні зауважує, що формування духовних цінностей суспільства неможливе без вивчення культурних явищ і традицій минулого. Новизна її роботи полягає у введенні до наукового обігу нових фактологічних даних – польових етнографічних матеріалів, а також мало-відомих текстів колядок у календарній обрядовості Збаражчини. Конкурсна робота Анастасії переконує, що дослідження колядок Збаражчини розширює і поглиблює уявлення про український етнокультурний фонд календарно-обрядової пісенності, може поповнити екскурсійний матеріал шкільного етнографічного музею «Народознавча світлиця». Зібраний на Збаражчині пісенний матеріал, зокрема колядки переселенців

із Лемківщини та сучасні тексти, поява яких спричинена російською збройною агресією проти України 2022 року, має наукову й пізнавальну цінність.

Ще одним із напрямів дослідження учнів 9 класів є висвітлення ролі української мови, освіти, науки, культури у збереженні української ідентичності. Цікавими є роботи «Художня парадигма межової україно-литовської ідентичності та творчість Миколи Гусовського» (**Коваль Анна**, Київська обл.), «Духовні вектори сучасного українства на основі щоденників Василя Захарченка «У магнієвому спаласі», «Уперте щодення» (**Баль Анастасія**, Черкаська обл.), «Громадська та культурно-просвітницька діяльність отця Василя Пришляка (1890–1970)» (**Кусень Віталій**, Тернопільська обл.), «Міжкультурна комунікація як чинник збереження самоідентифікації українських дітей-біженців» (**Лихацька Марія**, Київська обл., Німеччина, Саксонія), «Національна самоідентичність у кінематографі (на прикладі фільмів Нарімана Алієва)» (**Пастушенко Софія**, Київська обл.).

«Проблеми національної самоідентифікації, – зауважує **Софія Пастушенко**, – є важливими для кожного народу, оскільки вони зачіпають смисложиттєві основи його існування». У своїй конкурсній роботі вона розкрила потужну діяльність кримських татар, які відчайдушно намагаються залишатися нацією, незважаючи на те, що не мають власної території. Попри те, що за часів депортації на їхню долю випало чимало випробувань, вони зуміли зберегти свою культуру, звичаї, традиції, мову. Ця боротьба триває і досі, про що є прекрасні фільми Нарімана Алієва, українського режисера кримськотатарського походження, який

створює їх як зброю для боротьби з ворогом.

Історія України й українського народу у побудові безпекової діяльності щодо захисту територіальної цілісності українських кордонів є також однією з домінуючих. У цьому напрямі заслуговують на увагу роботи за такими темами: «У вогні перетоплюється залізо у сталь, у боротьбі перетворюється народ у націю» (**Вовк Анна**, Івано-Франківська обл.), «Пошуки порятунку в роки Голодомору 1932–1933 рр. у спогадах жителів Добровеличківщини» (**Кошельнюк Катерина**, Кіровоградська обл.), «Трагедія Бабиного Яру» (**Бобровник Єлизавета**, Київська обл.).

Звернемо увагу на конкурсне дослідження **Єлизавети Бобровник**, у якому висвітлено роль трагедії Бабиного Яру у вирішенні т. зв. «єврейського питання» й значення сучасних виховних годин, екскурсій та інших виховних заходів для активного формування історичної пам'яті в учнівської молоді. Результати дослідження показали, що просвітницька робота в питаннях обізнаності учнівської молоді про трагічні сторінки нашої історії, зокрема про масові розстріли в урочищі Бабин Яр, є дуже актуальною і вагомою. Узагальнення й аналіз результатів опитування, яке провела конкурсантка, показали, що використання екскурсій до пам'ятних місць як засобу формування історичної пам'яті є результативним і важливим. З метою поглиблення знань з цієї теми конкурсанткою спільно з науковим керівником Махаринською Оксаною Петрівною розроблено буклет «Бабин Яр: хронологія, жертви, пам'ять», який містить коротку інформацію про основні події знищення мирного населення в київському урочищі.

Важливими є дослідження, які висвітлюють бажання українців підтримувати європейські цінності, стандарти й рух до європеїзації України, що спрямований на наближення нашої держави до Європейського Союзу (ЄС) і передбачає потужні активні дії в різних аспектах (політичних, економічних, правових, соціальних, культурних та ін.). Робота за темою «Український вибір процесів євроінтеграції в умовах російської агресії» (**Колесник Костянтин**, Чернівецька обл.) розкриває сутність та значення європейської інтеграції України в умовах війни з росією, акцентує увагу на останніх економічних і політичних подіях у світі, що мають значний вплив на перспективи євроінтеграції. З неабиякою скрупульозністю автор здійснив аналіз допомоги, що визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС і країнами НАТО та слугує стратегічним орієнтиром подальшого розвитку нашої держави. Конкурсант довів, що розвиток співробітництва з ЄС та НАТО означає гарантію не тільки перемоги над ворогом, але й запровадження відповідних правил та стандартів з реалізації наших євроатлантичних устремлінь.

Перспективними є дослідження, що стосуються розвитку інвестицій, нових проектів, бізнес-планів тощо. У цьому напрямі заслуговують на увагу такі роботи: «Кон'юнктурні аспекти релокації бізнесу під час війни» (**Мисик Дарія**, Львівська обл.), «Українці в космосі. Кубсат – єдиний діючий супутник України» (**Маленко Артем**, Сумська обл.) та ін. Активна діяльність українських науковців, бізнесменів має вагоме значення для економічного розвитку України. Зокрема, **Маленко Артем** у своєму дослідженні, наголошуючи на доступності

практичного дослідження та освоєння космічного простору, запуску наносупутників, підкреслює важливість діяльності не лише державних космічних компаній-гігантів та комерційних фірм, а й наукових установ, зосереджуючи увагу на українській команді науковців, яку представляють вчені Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Їхні дослідження є унікальними, заслуговують особливої уваги та викликають надзвичайний інтерес.

Різноманіття тематики та високим ступенем власних досліджень вирізнялися роботи учнів **10-х класів**, а рецензування науково-дослідних робіт засвідчило правильність вибору напрямків досліджень, досконале опрацювання авторами українознавчих тем.

Варто відзначити роботу **Ляшенка Тимофія** з Дніпропетровської області «Герої військового часу: дорогами Жовтих Вод. Разом до перемоги». Автор подав цікаві факти про героїв повномасштабної російсько-української війни на передових позиціях, про мужність і героїзм у боротьбі за Україну на полі бою, а також про вшанування пам'яті загиблих земляків, Героїв України з м. Жовті Води, що на Дніпропетровщині. Роботу доповнив розділ про єдиний фронт захисту України, а саме діяльність військових волонтерів та медичного спецназу. Новизною у роботі є те, що на прикладі вірного служіння рідній Батьківщині військовослужбовці ціною свого життя та задля збереження цілісності країни боролися з ворогом, ставши прикладом мужності й патріотизму. Автором описано бойові подвиги військовослужбовців ЗСУ: старшого солдата Олександра Воронцова, молодшого сержанта Віталія

Горбатюка, десантника-штурмовика Назара Губського. На жаль, всі вони загинули як Герої під час виконання бойових завдань. Згадується і про героя із м. Жовті Води історика Владислава Дутчака. Він підписав контракт із Нацгвардією, неодноразово побратимам читав лекції з історії війська. 24 лютого 2022 р. відбулося повномасштабне вторгнення рф в Україну, Владислав Дутчак опинився серед захисників «Азовсталі» й гідно боронить рідну землю. У роботі чимало подається матеріалів про вшанування мешканцями Жовтих Вод своїх героїв-земляків, які наразі захищають Україну від рашистських окупантів.

Оригінальним є дослідження **Мацали Дарини**, учениці 10 класу ОЗ «Новооржицька ЗОШ I–III ступенів Новооржицької селищної ради» Лубенського району Полтавської області, «Подвиг Андрія Конопльова, воїна, байкера – приклад служіння Україні». Авторкою висвітлюється діяльність, участь та внесок у захист державного суверенітету та територіальної цілісності України Героя України Андрія Анатолійовича Конопльова, у минулому учня ОЗ «Новооржицька ЗОШ I–III ступенів Новооржицької селищної ради», якому за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі присвоєно звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка» (посмертно).

Актуальність зазначеної теми, пише авторка, «зумовлена суспільною значимістю вивчення біографії, життєвого шляху нашого земляка, учасника війни на Сході України Конопльова Андрія Анатолійовича. Тисячі таких, як він, віддали своє життя за рідну землю». Тому

у контексті реальних подій війни розкрито долю людини-патріота, захисника нашої землі, Героя України. Молодій дослідниці вдалося висвітлити історію життя та героїчний подвиг звичайного чоловіка, а також розкрити особливості родинного виховання й освітнього середовища, в якому формувалась свідомість та патріотизм воїна-захисника Андрія Конопльова. Зазначена робота – ще одна сторінка в історії вивчення рідного краю та висвітленні героїзму і мужності людей, які його населяють, що допомагає формуванню активної громадянської позиції та вихованню патріотизму у молодого покоління.

До найкращих належить дослідження **Ясінчука Романа** (Черкащина) «Від героїзму до професіоналізму (на прикладі ерківчанина Володимира Качура)». Актуальність обраної теми зумовлена процесом консолідації українського суспільства, реагування на сучасні виклики, що постали перед Україною, починаючи з 2014 року. Нині, коли триває військовий конфлікт, випробуванням для всіх нас є боротьба за незалежність нашої держави і звільнення тимчасово окупованих українських територій. Тому українці зуміли об'єднати силу спротиву, мужність і патріотизм у боротьбі з ворогом і завдяки стійкості та героїзму воїнів ЗСУ, бійців територіальної оборони в перші місяці війни окупантів було зупинено. На прикладі героїзму Володимира Качура, жителя смт Єрки Звенигородського району, автор показав характерні особливості нового типу особистості українця-патріота, який сформувався в сучасний період боротьби проти російської агресії, наголосивши на значенні героїзму для сучасників. Дослідник відзначає, що на війні зростає усвідомлення

особистістю відчуття себе як частини українського народу, незалежно від етнічної належності з притаманною українцеві толерантністю. Сучасний патріот формується в процесі політичної соціалізації. Для нього характерні громадянська відповідальність, прагнення змінити долю своєї Батьківщини на краще. «Сутнісна характеристика сучасного патріота полягає в тому, що він є базовою цінністю держави, потужним інтегруючим засобом, основою формування стабільного рівня національної ідентичності, для якого характерна готовність до реальних дій на благо Батьківщини», – зазначає автор наукової розвідки.

Барда Олександра (Миколаївська обл.), описуючи життєвий шлях Олександра Терещенка до війни й після поранення в умовах війни (він отримав важке мінно-вибухове поранення під час оборони Донецького аеропорту 15 жовтня 2014 року, в результаті якого було ампутовано праву руку та кисть лівої руки), звернула увагу на його тверде рішення продовжувати працювати на розбудову держави й творити для людей. «Олександр Леонтійович Терещенко – журналіст, ветеран російсько-української війни, народний герой України, кавалер ордена «За мужність» III ступеня, легендарний кіборг, гранатометник 79-ї бригади, який був на війні, бачив пекло та отримав важкі поранення, – пише конкурсантка, – проте він зміг успішно повернутися до мирного життя, продовжуючи робити Україну кращою».

Варто виділити оригінальну роботу **Сопіни Владислави** (Київська обл.) «Українські шиболети як мовний тест для ворогів та символ нації». Актуальність теми дослідження є очевидною, бо в умовах війни, яка відбувається на території нашої держави, дуже важливо знати, що таке шиболет та як ним

користуватися, щоб разом наблизити перемогу України, ідентифікуючи ворога за фонетичними та культурними особливостями. Авторкою було сформульовано поняття «шиболет» та досліджено його походження (біблійна історія), проаналізовано дослідження й використання слів-паролів письменниками та науковцями, описано класифікацію шиболетів. Досліджено фонетичні особливості українських слів-шиболетів та наведено приклади, а також створено словник українських мовних та культурних шиболетів. Відомо, що система розпізнавання «свій-чужий» відіграє надзвичайно важливу роль у військовій справі. Йдеться не лише про технічні комплекси розрізнення своїх військ від ворожих, а й озброєння. Звісно, що основним маркером ідентичності є мова, яка дає можливість миттєво відрізнити ворога поміж своїх, щойно він почне говорити. У запропонованому дослідженні доводиться, що українські слова-шиболети є невимовними для носіїв інших мов і мають фонетичні особливості вимови у певних словесних конструкціях. Такі слова називають шиболетами, тобто це пароль, особливість вимови певних звуків, розпізнавальне слово, жест.

Поширеним паролем стало слово «паляниця». Також паролями лексичної ідентифікації української нації є слова: Україна, українець, українка, український, полуниця, рушниця, криниця, світлиця, молодиця, нісенітниця, водиця, залізниця, шахівниця, обрій, вирій, веселка, філіжанка, вештатися, духмяний, непереливки, кмітливий, обценьки, теревенити, телепень, кренделики, нівроку, обіруч. Часто практикувався метод поставити питання українською мовою. Наприклад: Що роблять мертві бджоли? (Не гудуть).

Які в нас олені-олени? (Небриті і неголені). Який зараз місяць? (Наприклад, грудень). З якими словами римується слово «паляниця»? (полуниця, рушниця, світлиця, молодиця, залізниця).

Варто зазначити, що часто наші воїни використовували для паролів прізвища українських письменників (Тарас Шевченко, Леся Українка, Павло Тичина, Ліна Костенко, Олена Пчілка, Іван Карпенко-Карий, Іван Нечуй-Левицький, Василь Стус, Іван Франко, Володимир Сосюра). З першого дня повномасштабної війни фраза «Доброго вечора, ми з України» стала культовою. З неї починає свої звернення голова Миколаївської обласної державної адміністрації Віталій Кім, а з часом оригінальне привітання стало своєрідним пізнавальним знаком і гордістю за те, що ти українець. Ще одним кодом для українців з перших днів війни є вислів «Русській военний корабль, іди на...», автором якого є військовослужбовець Роман Грибов.

Дотичною до попередньої роботи є дуже цікаве дослідження **Лотоцької Вікторії** «Паляниця – кодове слово для українців». Актуальність зазначеної теми полягає в тому, що з початком війни, яку рф розв'язала в Україні, слово «паляниця» стало символом через те, що російські окупанти не можуть правильно його вимовити. Багато українських митців під час війни звернулися до цієї теми, тому що паляниця для українців – це святиня: головна їжа, оберіг і символ, яку росіяни не раз намагалися злочинно вкрасти, щоб заморити голодом багатомільйонний народ, приборкуючи таким чином бажання бути незалежними. Тому розкриття теми «Паляниця – кодове слово для українців» є важливим і спрямоване на просвітництво та підвищення обізнаності

широкого кола людей, особливо дітей шкільного віку. Авторка дослідження спирається на роботи українських митців, які в своїй творчості використовують тему «Паляниця», пропагуючи в світі українську мову і культуру.

На окрему увагу заслуговують роботи конкурсантів, у яких висвітлюється роль і значення волонтерського руху в Україні. До них належать дослідження **Семенець Яни** «Наші золоті серця», **Іващенко Богдани** «Волонтери Великобагачанщини – люди доброї волі», **Німілович Софії** «Волонтерський рух українців у боротьбі проти російської агресії». Авторами досліджено історію виникнення та процес розвитку волонтерського руху в Україні, заходи держави щодо підтримки волонтерської діяльності на законодавчому рівні; охарактеризовано діяльність найпотужніших волонтерських організацій в Україні; проаналізовано роботу волонтерів Носівщини (Я. Семенець), а також вивчено причини, які мотивують українських громадян до волонтерської діяльності. У названих роботах новизною є аналіз останніх публікацій у соцмережах, записування усних свідчень, історій про війну, присвячених активній волонтерській діяльності українців і їхній допомозі тимчасово переміщеним особам, а також активним діям, спрямованим на боротьбу з агресором.

Потужні роботи були представлені учнями **11-х класів**. Варто зупинитись на роботах призерів конкурсу, серед яких важливе місце посідає проблематика російсько-української війни. Зокрема, ґрунтовне дослідження на тему «Він першим був поранений Іванків. Він першим був поранений і гордо вистояв» (I місце) на конкурс представила **Шереметьєва Злата**, учениця 11 класу

Іванківського ліцею № 2 Іванківської селищної ради Київської області. Як вона сама зауважила, в роботі досліджено питання порушення прав людини в Україні країною-агресором росією. Велика увага приділена зібраним конкретним матеріалам місцевого рівня – порушенню прав людини росією, військовій окупації на території Іванківської громади Вишгородського району Київської області за 36 днів окупаційного режиму – 24.02.2022 року до 01.04.2022 року та ін. Під час дослідження збирались матеріали у потерпілого населення шляхом опитування, отримання юридичних документів про порушення прав людини, про матеріальні збитки, нанесені окремим власникам домогосподарств, найновіших архівних матеріалів, що зібрали місцеві архіви, матеріалів про загальні руйнування, збитки, пограбування місцевих підприємств, мародерство, перебування окремих осіб у російських катівнях на території ЧАЕС, організованих загарбниками в окремих селах району. У роботі використано міжнародні документи, на основі яких Україна зможе захистити свої права, права конкретних громадян у міжнародних судах з відшкодування матеріальних збитків, повернення цінностей, щоб забезпечити повноцінний захист прав людини згідно із законодавством України і міжнародними стандартами. Ця робота буде гідним внеском у пошук шляхів прискорення відшкодувань жертвам повномасштабної російсько-української війни, щоб подолати безкарність за найтяжчі міжнародні злочини та вбивства цивільних людей, за смерті дітей, за насильство над жінками, за наругу, страх, за грабунки, масове знищення майна, щоб отримати більше шансів на справедливе вирішення всіх

судових справ, на компенсацію моральних, матеріальних збитків, на існування, на правду.

Актуальною є тема **Кнуренко Дар'ї**, учениці 11 класу дистанційної школи «ОПТИМА», Сполучене Королівство, Хартфордшир, «Волонтерський рух у Німеччині на підтримку України (2014–2022 рр.)» (I місце). У роботі дослідниця зазначає, що вона представлена з точки зору пересічної людини, у тому числі та в першу чергу біженця. Відтак дослідження відповіди німецького суспільства на військову агресію російської федерації та повномасштабне вторгнення на територію України, а першочергово – допомогу українським біженцям, сприятиме розумінню домінуючого настрою населення та влади, ступеня активності діаспори та корінних жителів, особливостей розвитку волонтерської діяльності в Німеччині в недавньому минулому та на сучасному етапі. Вивчення та висвітлення відомостей про волонтерську підтримку українців та України слугуватиме розвитку українсько-німецьких відносин, формуванню позитивного іміджу країн ЄС та європейських цінностей у нашій країні.

Глибоке літературне дослідження кримськотатарської скарбниці культурних надбань України здійснила **Нестеркіна Катерина**, учениця 11 класу Полтавського ліцею імені А. С. Макаренка, в своїй науково-дослідній роботі «Зображення процесу формування народного героя в історичному романі «Алім син Азамата» Юсуфа Болати» (I місце). Дослідниця зауважує, що літературознавчих розвідок, присвячених вивченню цього твору кримськотатарського письменника, зокрема питання процесу формування народного героя Аліма Азамата,

в українській науці на сьогодні ще немає, і це питання досі серйозно академічно не досліджене. Творчість Юсуфа Болати порушує складні соціально-філософські, етичні й естетичні проблеми сьогодення, тому становить безперечний науковий інтерес і потребує цілісного аналізу. Крім того, вивчення художньої спадщини письменника надає можливості визначити художньо-естетичну цінність та місце кримськотатарської літератури у скарбниці культурних надбань України.

Цікавою є робота **Цапук Катерини**, учениці 11 класу Лугинського ліцею Лугинської селищної ради Коростенського району Житомирської області (I місце), «@Візуальний контент сучасного блогу в україномовному сегменті в Instagram. На прикладі авторських сторінок і дописів про книжки та мотивацію в соціальній мережі». Як зазначила сама авторка, новизна роботи зумовлена тим, що, поперше, сьогодні в соціальних мережах виникають досить жваві обговорення сучасних книжок, і відповідно виникає такий запит і тренд в інноваційному світі, як читання книжок і їх популяризація. По-друге, досліджено потенціал мас-медіа у промоції читання й налагодженні взаємозв'язків он-лайн між читачами, книгами, авторами, потенційними читачами тощо.

Вразила своєю глибиною й актуальністю робота **Ізмалкової Софії**, учениці 11 класу Олександрівського ліцею ім. Т. Г. Шевченка Олександрівської селищної ради Вознесенського району Миколаївської області (II місце), «Заради честі, миру і майбутнього України». Вона доводить, що сьогодні ми є свідками великих перетворень, які відбуваються в нашій країні. Уже рік ми не можемо спати спокійно: знову гинуть найкращі

українці, цвіт нації. Серед них – наші земляки, які пішли боронити кордони держави і героїчно загинули, – Бабкевич Олег Іванович, Проценко Юрій Сергійович, Рябко Іван Іванович, Седлецький Василь Віталійович, Андрій Колесник. Але, говорять, що герої не вмирають, а перетворюються на журавлів. Тож будемо вірити, що вони пішли в небо, щоб оберігати нас від біди. Ще 8 років тому ми з вами не знали дуже багатьох слів, пов'язаних з війною, тепер же майже кожному родину так чи інакше опалило полум'я військових дій. Буремний торішній лютий назажди розділив історію України на «до» і «після» Революції Гідності. Ми не особливо звертали увагу на слова «Слава Україні – Героям слава», а тепер ці слова набули нового змісту. Наразі вже точно зрозуміло, кому ці слова адресовані, і ні в кого немає сумніву, що ці герої – хлопці, що зі зброєю в руках захищають східний кордон України, лікарі, які повертають поранених з того світу, волонтери, на плечах яких тримається наша армія. Кожного дня, щогодини Україна завдяки своїм героям виборює право бути суверенною, цілісною державою. Без сумніву, це є виконання священного обов'язку – стати на захист кордонів держави, коли в цьому є гостра потреба, на якому виховатиметься не одне покоління українців.

Бурдузяк Христина, учениця 11 класу Путильського ліцею Чернівецької області (II місце), обрала дуже складну, але важливу наразі тему «Соціально-психологічні аспекти впливу війни на психологічне здоров'я та благополуччя підлітків, які проживають на територіях, віддалених від активних бойових дій». Вона наголошує, що війна, безперечно, – травматичний фактор, який завдає величезної шкоди психологічному,

психічному та фізичному розвитку дітей. Підлітки не готові стикатися з цим щодня, тим паче впродовж тривалого часу. Вони стають замкнутими, тривожними, страждають нічними кошмарами, а в їхній діяльності і спілкуванні простежується тема війни. Аналізуючи результати проведеного психодіагностичного дослідження, можемо констатувати: в умовах військових дій в учнівської молоді спостерігається підвищений рівень стресу та зниженого настрою. Гендерний аспект відіграє тут не останню роль, оскільки більш вразливими до стресових переживань та депресії є дівчата. Результати проведеного кількісно-якісного аналізу підтверджують наші теоретичні висновки щодо негативного впливу факторів війни, незалежно від того, безпосередньо чи опосередковано вони впливають на особистість підлітка.

«Сучасний стан нашого суспільства характеризується зростанням етнічної свідомості народу», – відзначила в своєму дослідженні «Українська вишивка. Шляхами століть» (III місце) **Кошова Карина**, учениця 11 класу Опорного закладу «Гвіздівецького ліцею» Чернівецької області. Об'єктом дослідження є історичний розвиток української вишивки та сучасний стан популяризації цього виду мистецтва. Метою – виховувати любов і повагу до давніх святинь українського народу. Основними джерелами – дослідження щодо вишивальних виробів різних регіонів України, вишиванки з колекції майстринь Сокирянщини, зокрема села Гвіздівці. Новизна роботи полягає у визначенні вишиванки як історичного, мистецького, етнічного феномену українства та сприяє вихованню в дітей патріотичних почуттів, любові до рідного краю, його традицій і надбань

мистецтва. У роботі вперше розглянуто стан розвитку вишивального мистецтва в наш час і досліджено діяльність майстринь села Гвіздівці.

Також третє місце виборів учень 11 класу Путильського ліцею Чернівецької області **Терен Василь**. У роботі «Киберспорт у системі геймерства як альтернативний вид змагальної діяльності у молодіжному суспільстві в Україні в умовах воєнного сьогодення» він наголошує, що повномасштабна загарбницька війна зухвало ввірвалася і в український спорт, не оминувши жодної спортивної дисципліни, команди чи спортсмена. Жахіття безглуздої та безжальної війни продовжують змінювати спортивне середовище не тільки в Україні, але й на міжнародному рівні. Актуальність дослідження зумовлена тим, що кіберспорт як форма змагальної діяльності, в основі якої лежить використання комп'ютерних ігор, сьогодні демонструє впевнений рух до загальносвітового визнання. Нині він є одним із найперспективніших інвестиційних напрямів на вітчизняному та світовому ринках, а динаміка його розвитку постійно зростає.

Вразила ґрунтовним підходом, глибиною і масштабом робота **Дем'янченко Вероніки** (Чернігівська обл.) «Повсякденне життя цивільного населення України на початку повномасштабного військового вторгнення РФ (на матеріалах Чернігівщини)». Джерельну базу становлять усні свідчення, писемні, речові та зображальні джерела. У роботі вміщено усні свідчення, зібрані в 37 респондентів, які на початку повномасштабного військового вторгнення рф перебували в зоні бойових дій, в окупації та в тилу, але на території, близькій до лінії фронту, на 216 сторінках, запроваджено до

наукового обігу нові фотографічні та речові джерела. Інтерв'ювання свідків по «гарячих слідах», коли воєнні дії ще тривають, а жахи повномасштабного вторгнення свіжі у пам'яті людей, є важливим, оскільки допоможе краще збагнути прийдешнім поколінням кошмар цієї війни, а історичну науку збагатить важливим джерельним матеріалом. На основі усних свідчень очевидців дослідниця робить висновки, що повсякдення та побут цивільного населення в окупації має ряд особливостей. Території, що перебували під окупацією, зазнавали багатьох незручностей: перебої та відсутність завезення продуктів харчування, медикаментів, неможливість зняття та розрахунку готівкою. Спостерігався значний дефіцит продовольства, але через попередньо зроблені запаси та кооперацію місцевих жителів голоду серед населення не було. Були складнощі з комунікаціями та зв'язком. Сон був тривожним та недовготривалим. Населення намагалося уникати контактів з окупантами, майже не виходило з дому. Підприємства та бізнес майже не функціонували... Проблеми зі зв'язком, електроенергією, водопостачанням були скрізь, але особливо відчутними вони були у зоні бойових дій, зокрема у блокадному Чернігові. Стратегії виживання в районі бойових дій, у тому числі в Чернігові, полягали у переховуванні від обстрілів у бомбосховищах та підвалах приватних будинків, у пошуках та спробах заощадити продовольство та товари першої необхідності, у взаємодопомозі. Населення тилу – територій, які перебували під контролем ЗСУ, – допомагало військовим, моніторило новини і намагалося зробити певні запаси, якщо це було можливо. Усі респонденти згадують

високий рівень згуртованості суспільства, взаємодопомоги та підтримки. Авторка наголошує, що досвід кожного українця, який пережив жахи повномасштабного вторгнення, – індивідуальний. Втім із сукупності індивідуальних історій складається цілісна картина колективної пам'яті про героїчні сторінки українського спротиву.

Висновки. Проаналізувавши велику кількість конкурсних робіт, можна констатувати той факт, що у 2023 році тематика досліджень була спрямована на збирання, опис та поширення фактів про героїчні вчинки українських військовослужбовців, які мужньо боронять нашу державу, діяльність і величезну допомогу волонтерів, які роблять значний внесок у зміцнення обороноздатності України й підтримку ЗСУ. Чимало робіт висвітлюють вивчення історії певної місцевості, духовної спадщини цілих родів, пов'язаних з людьми, які боронили рідну землю під час Другої світової війни, а їхні діти і внуки стали учасниками бойових дій російсько-української війни. Дослідження таких подій, героїзму українських воїнів у роботах конкурсантів насамперед виховує у молодого покоління почуття прив'язаності до рідних місць, своєї родини і Батьківщини загалом, розвиває почуття громадянського обов'язку, ціннісного ставлення до історичного й культурного минулого українського народу та суверенітету України. Така дослідницька робота зумовлена потребою висвітлювати роль і місце героїзму, а відтак формує почуття патріотизму та активну громадянську позицію молодій людині. Особливо варто відзначити високий рівень організації процесу наукових пошукових розвідок керівниками дослідницьких робіт учасників конкурсу

та їхній внесок у плекання національно свідомого підрастаючого покоління.

Наразі науковими співробітниками відділу українознавства в науково-освітньому просторі НДІУ підготовлений окремий збірник науково-дослідницьких робіт переможців XVI Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти. Збірник буде розміщений на сайті НДІУ. Дослідницький доробок конкурсантів може бути використаний педагогами, філологами, краєзнавцями, істориками у вивченні шкільного курсу історії України та історії рідного краю, а також при створенні музейних експозицій про героїзм українців під час російсько-української війни, що сприяє формуванню у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття гідності й любові до Батьківщини, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, територіальної цілісності та незалежності України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. Київ: Міленіум, 2022. Вип. 30. 148 с. С. 17–21.
2. Газізова О. Українознавчі пріоритети формування національно-культурної ідентичності учнівської молоді. *Українознавство*. 2020. № 4 (77). С. 170–182.
3. Калакура Я. Українознавство у викликах війни московії проти України. *Українознавство*. 2023. № 1 (86). С. 15–25.
4. Кононенко П. П. Українознавство: підручник для вищих навчальних закладів. Київ, 2005. 680 с.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного

виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 15.04.2023).

6. Постанова Верховної Ради України від 16.08.2022 р. №2537-IX «Про прийняття за основу проекту Закону України про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2537-20#Text> (дата звернення: 10.04.2023).

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 15.05.2023).

8. Сорочук Л. В. Функціонування української етнокультурної традиції в умовах сучасних викликів і загроз. *Українознавчий альманах*. Київ: Міленіум, 2021. Вип. 29. С. 164–171.

9. Ціпко А. Українознавчий науковий дискурс: домінанти комунікативних проєкцій. *Українознавство*. 2019. № 2. С. 16–30.

10. Ціпко А., Бойко Т., Газізова О., Бойко С. Програма курсу за вибором «Українознавство» для 5–11 класів закладів загальної середньої освіти України. *Українознавство*. 2020. № 1 (74). С. 98–147.

REFERENCES

1. BOIKO, S. (2022). Formation of National Identity of Ukrainian Youth in the Conditions of Russian-Ukrainian War. *Ukrainoznavchyi almanakh* (Almanac of Ukrainian Studies), Vol. 30, pp. 17–21. [in Ukr.]

2. HAZIZOVA, O. (2020). Formation of National and Cultural Identity in Students and Youth: Ukrainian Studies Priorities. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), Vol. 4 (77), pp. 170–182. [in Ukr.]

3. KALAKURA, Ya. (2023) Ukrainian Studies in the Challenges of Moscow's War Against Ukraine. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), Vol. 1 (86), pp. 15–25. [in Ukr.]

4. KONONENKO, P. (2005). *Ukrainian Studies: A Textbook for Higher Education Institutions*. Kyiv, 680 p. [in Ukr.]

5. *Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine Dated 06.06.2022 №. 527 "On Some Issues of National Patriotic Education in Educational Institutions of Ukraine and Recognition as Losing Its Force, Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine Dated 16.06.2015 No. 641"*. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> [Accessed 15 April 2023]. [in Ukr.]

6. *Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine Dated August 16, 2022. No. 2537-IX "On the Adoption as a Basis of the Project of the Law of Ukraine on the Main Principles of State Policy in the Sphere of the Establishment of Ukrainian National and Civil Identity"* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2537-20#Text> [Accessed 15 April 2023]. [in Ukr.]

7. *Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine Dated December 14, 2016 № 988-r "On the Approval of the Concept of Implementation of State Policy in the Field of General Secondary Education Reform "New Ukrainian School" for the Period Until 2029."* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> [Accessed 15 April 2023]. [in Ukr.]

8. SOROCHUK, L. (2021). Functioning of Ukrainian Ethnocultural Tradition in the Conditions of Modern Challenges and Threats. *Ukrainoznavchyi almanakh* (Almanac of Ukrainian Studies), Vol. 29, pp. 164–171. [in Ukr.]

9. TSIPKO, A. (2019). Ukrainian Scientific Discourse: Dominants of Communicative Projections. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), Vol. 2 (71), pp. 16–30. [in Ukr.]

10. TSIPKO, A., BOIKO, T., HAZIZOVA, O., BOIKO, S. (2020). "Ukrainian Studies" Optional Curriculum for the 5th–11th Grades of Ukrainian General Secondary Educational Institutions. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), Vol. 1 (74), pp. 98–147. [in Ukr.]

**Переможці XVI Міжнародного конкурсу з українознавства
для учнів 8–11 класів закладів загальної середньої освіти (2023 рік)**

Серед учнів 8 класу

I місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Союдка Катерина Сергіївна	Івано-Франківська	Горить сьогоднішнім вогнем	Калуський ліцей №1 Калуської міської ради	Криворук Ярослава Богданівна
2.	Антонова Софія Георгіївна	Сумська	Сучасні тенденції українського орнаменту у військовий час	Конотопський ліцей № 10 Конотопської міської ради Сумської області	Суютінова Зоя Володимирівна
3.	Бовсуновська Олександра Олександрівна	Житомирська	Перша українська школа в Кракові	Лугинський ліцей Лугинської селищної ради Коростенського району Житомирської області	Бовсуновська Тетяна Павлівна
4.	Ботнар Дарія Ігорівна	Одеська	Голодомори першої половини ХХ ст. (на прикладі села Йосипівка Роздільнянського району Одеської області)	Комунальний заклад «Йосипівський ліцей» Захарівської селищної ради Роздільнянського району Одеської області	Ложешник Ніла Олександрівна
5.	Гуленко Костянтин Анатолійович	Полтавська	Національна ідентичність як фундамент зрілого суспільства	Лубенська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8	Теремецька Олена Ігорівна
6.	Дорошенко Вікторія Володимирівна	Запорізька	Правове забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у виборчому процесі в Україні	Позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук» учнівської молоді Запорізької області	Пришляк Михайло Іванович
7.	Карбівнича Єлизавета Русланівна	Кіровоградська	Українська мова як національний феномен в контексті війни	Комунальний заклад «Маловисківська гімназія № 3 імені Григорія Перебийноса» Маловисківської міської ради Кіровоградської області	Чабан Лариса Григорівна
8.	Лагодюк Наталія Вікторівна	Волинська	Оборонець рідного краю	Річицький ліцей Забродівської сільської ради	Середюк Роман Романович
9.	Ліпінська Яна Віталіївна	Київська	Образи-обереги в українських народних коліскових піснях (на фольклорному матеріалі Білоцерківщини)	Білоцерківська гімназія – початкова школа № 6 «Перспектива»	Омельченко Тетяна Вікторівна
10.	Марчук Софія Вікторівна	Київська	Роль молодіжної організації «Пласт» у національно-патріотичному вихованні сучасних підлітків	Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді»	Омельченко Тетяна Вікторівна

11.	Сільчук Юлія Володимирівна	Волинська	Житлове будівництво волинського Полісся: специфіка та еволюція (за матеріалами села Мельники-Річицькі Ковельського району)	Мельники-Річицька гімназія Забродівської сільської ради	Середюк Роман Романович
12.	Столяренко Марина Олегівна	Київська	Дослідження гаптованої вишивки на прикладі церковного золотитства та шитва козацької старшини	Великокаратульська гімназія	Барабаш Любов Миколаївна
13.	Тузенко Софія Вячеславівна, Чудо Ангеліна Ігорівна, Олійник Кіра Андріївна, Терентій Дар'я Олександрівна	Чернігівська	Історія Прилуччини у науковій спадщині Олексія Антоновича Савона	Прилуцький заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 6 (ліцей № 6) Прилуцької міської ради Чернігівської області	Плешакова Яна Віталіївна
14.	Тупчієнко Станіслав Сергійович	Кіровоградська	Історія рідного краю у топонімічних легендах та переказах	Комунальний заклад Добровеличківський ліцей «ІНТЕЛЕКТ»	Устюжаніна Олена Вікторівна
15.	Фіщук Ганна Юріївна	Житомирська	Герої військового часу: дороги Житомирщини. Разом до перемоги	Ліцей №32 міста Житомира	Ковальчук Інна Федорівна
16.	Чамара Єгор Олександрович	Полтавська	Географія гастрономічного туризму Полтавської області	Полтавський ліцей ім. А. С. Макаренка Полтавської обласної ради	Кітченко Валентина Андріївна
17.	Чекерес Дарія Анатоліївна	Одеська	Колесо історії	Трояндівський заклад загальної середньої освіти Доброславської ОТГ	Чекерес Лариса Ігорівна
18.	Чернат Катерина Євгеніївна	Дніпропетровська	Поштові марки воєнного часу (24.02.2022-24.02.2023): українська та світова практика	Криворізький ліцей № 95	Бабенко Юлія Леонідівна

II місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Бик Андріана-Христина Петрівна	Львівська	Особливості світлового забруднення навколишнього середовища	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Бик Мирослава Богданівна
2.	Гиренко Анна Олександрівна	Київська	«Ми вижили, не ставши на коліна» (Чесна історія однієї окупованої вулиці)	Коцюбинський ліцей №1 Коцюбинської селищної ради Бучанського району	Шамрай Ганна Володимирівна

3.	Злобинець Катерина Олександрівна	Полтавська	Голос полтавських вулиць: стінописи, що окриляють та надихають	Лицей № 21 «Надворсклянський»	Посмітна Світлана Василівна
4.	Ковальчук Ілля Володимирович	Житомирська	Військова доктрина Української армії в період правління Павла Скоропадського	Лицей № 22 міста Житомира імені Василя Михайловича Кавуна	Міненко Наталія Миколаївна
5.	Корчук Остап Леонідович	Волинська	Сакральний Лучеськ: міжконфесійні стосунки на західноукраїнських землях	КЗЗСО «Луцький лицей № 27 Луцької міської ради»	Мацюк Зоряна Сергіївна
6.	Луценко Анна Сергіївна	Київська	Боротьба за Українську державність: минуле та сучасність	Переяславська гімназія №1 Переяславської міської ради	Лук'яненко Валентина Володимирівна
7.	Молодожон Анастасія Сергіївна	Одеська	Значення порто-франко для розвитку Одеси ХІХ століття	Одеська гімназія № 120 Одеської міської ради	Ложешник Аліса Сергіївна
8.	Нікітюк Михайло Максимович	Чернівецька	Станція Памір: від військового об'єкта до туристичного	Путильський лицей	Годлевська Людмила Дмитрівна
9.	Павзюк Дарина Анатоліївна	Хмельницька	Лексико-семантичні типи українських прізвищ (на матеріалі прізвищ вчителів і учнів Іванковецького лицю)	Іванковецький лицей Дунаєвецької міської ради Хмельницької області	Павлова Олена Володимирівна
10.	Прохуренко Юлія Віталіївна	Київ	Риторика як наука, мистецтво й спосіб ведення війни	Спеціалізована школа № 40 м. Києва	Кицюк Олена Василівна
11.	Романчук Микола Іванович	Чернівецька	Гуцульська коляда в українському фольклорі	Довгопільський лицей	Зюбак Світлана Степанівна, Романчук Леся Іванівна
12.	Савва Арсеній, Васильєва Вікторія, Васильєва Єлизавета, Седневець Олександра, Заєць Володимир	Чернігівська	Пісенна моя Городнянщина	Комунальний заклад «Городнянський лицей» Чернігівської обласної ради	Мура Світлана Олександрівна
13.	Систалюк Анна Віталіївна	Волинська	Первісні функції каші в обрядах українців	Старовижівський лицей Старовижівської селищної ради	Коваль Юрій Григорович
14.	Фесик Ангеліна Юріївна	Чернівецька	Краєзнавча та науково-освітня діяльність Ростислава Дуба	Борівецька філія І-ІІ ступенів Киселівського ОЗЗСО І-ІІІ ступенів Веренчанської територіальної громади	Фарус Лідія Олександрівна

15.	Шестакова Оксана Андріївна	Черкаська	Розвиток чумацького промислу на Лівобережній Черкащині	Веселухутірський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-II ступенів імені Володимира Лук'янка» Чорнобаївської селищної ради Черкаської області	Домаш Любов Дмитрівна
16.	Яковенко Валентин Віталійович	Київська	Еволюція козацької зброї XVI-XVIII ст.	Білоцерківська гімназія-початкова школа № 6 «Перспектива»	Джаран Ніна Семенівна

III місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область (країна)	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Бегус Марія Юріївна	Чернівецька	Носії езотеричних знань в духовній спадщині населення Буковини	Чорнівський навчально-виховний комплекс	Ковальчук Юлія Ярославівна
2.	Вакарчук Давид Віталійович	Чернівецька	Українська еміграційна преса як чинник утвердження української державності	Заставнівський ЗЗСО I-III ст.	Ковальчук Ганна Михайлівна
3.	Гіріч Вікторія Олексіївна	Чернівецька	Переплелись у гвіздецьким хлібі обрядовим молитва й український генетичний код	ОЗ «Гвіздецький ліцей»	Олійник Олена Борисівна
4.	Гнідець Євгенія Миколаївна, Яцків Василь Ігорович	Львівська	І храм, і рідний край, і батьківщина, і мати...	Синьковицька гімназія Львівського району Львівської області	Гнідець Богдана Володимирівна
5.	Грігоца Олександр Юрійович	Чернівецька	Науковець, винахідник, громадський діяч Любомир Романків, його вклад у розвиток науки	Путильський ліцей	Троєцька Мар'яна Юріївна
6.	Гуфчак Любомир Михайлович	Івано-Франківська	Духовні скарби рідного краю	Боднарівський ліцей	Глуханюк Галина Василівна
7.	Загоруй Олеся Віталіївна	Чернівецька	Народна творчість – джерело нашої мудрості	Опорний заклад «Гвіздецький ліцей»	Загоруй Наталія Василівна
8.	Коверда Валентин Васильович	Хмельницька	Українська ментальність як етнопсихологічний феномен	Новоушицька загальноосвітня школа I-III ступенів	Туркот Юлія Іванівна

9.	Кузяк Ольга Дмитрівна	Чернівецька	Розвиток та становлення освіти в рідному селі	Банилівський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів імені Івана Діяконюка	Андрюк Ольга Петрівна
10.	Кучер Кабір Володимирович	Полтавська	Антропоніми (прізвища) села Вирішальне Миргородського району Полтавської області	ОЗ «Вирішальненська ЗОШ І-ІІІ ступенів Сенчанської сільської ради Полтавської області»	Прокопенко Наталія Іванівна
11.	Мотовилець Тетяна Сергіївна	Чернівецька	В єдності – сила (консолідація заради Перемоги)	Заставнівський ЗЗСО І-ІІІ ступенів	Ковальчук Ганна Михайлівна
12.	Радченко Поліна Григорівна	Чернігівська	Сімейні обряди в лемків	Чернігівський колегіум № 11	Кириєнко Олена Валентинівна
13.	Сичов Віктор Володимирович	Луганська область	В єдності наша сила!	Мирнодолинський ліцей Северодонецького району Луганської області	Сагімбаєва Олександра Сергіївна
14.	Фрицак Дар'я Андріївна	Чернівецька	Легенди і перекази села Вітрянка	Вітрянська гімназія-філія ОЗ «Михалківський ліцей Сокирянської міської ради Дністровського району Чернівецької області»	Зелінська Людмила Миколаївна, Жук Юрій Іванович
15.	Цега Сергій Радіонович	Чернівецька	Майстерність Петра Лахмана, столяра із с. Сергії	Путильський ліцей	Яків'юк Людмила Юріївна
16.	Черепуха Богдана Сергіївна	Хмельницька область	Сучасні герої Осламова	Осламівський ліцей Вінковоцької селищної ради	Борщевська Світлана Миколаївна
17.	Шевчук Ярина Володимирівна	Вінницька	Українська мова як чинник збереження національної ідентичності	КЗ «Вінницький гуманітарний ліцей №1 ім. М.І. Пирогова»	Козаченко Олена Євгенівна

Серед учнів 9 класу

І місце

№ з/п	ПІБ курсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Андрійченко Інна Євгенівна	Дніпропетровська	«Берегині Дніпра» – сила волонтерського руху	Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 84» Дніпровської міської ради	Чаус Людмила Геннадіївна, Воронова Юлія Валентинівна

2.	Гумен Христина Михайлівна	Івано-Франківська	Матеріальна та духовна діяльність моїх односельчан для наближення перемоги як складова новітньої історії рідного краю	Снятинський центр поза-шкільної освіти «Сокіл» Снятинської міської ради	Чобан Роман Дмитрович
3.	Івашків Анастасія Володимирівна	Тернопільська	Колядки Збаражчини: особливості побутування, класифікація, мотиви (на основі польових матеріалів)	Збаразький лицей №2 імені Івана Франка Збаразької міської ради Тернопільської області	Стасюк Наталія Янівна
4.	Кабарчук Наталія Вікторівна	Волинська	Сучасне гончарство Волині: від ремесла до мистецтва	Лицей с. Дубечне Дубечненської сільської ради Ковельського району Волинської області	Сулева Лариса Володимирівна
5.	Коваль Анна Миколаївна	Київська	Художня парадигма межевої україно-литовської ідентичності та творчість Миколи Гусовського	Ірпінський гуманітарний лицей «Лінгвіст» імені Заріфи Алієвої	Павліченко Тетяна Сергіївна
6.	Лихацька Марія Олександрівна	Україна/ Німеччина Київська/ Саксонія	Міжкультурна комунікація як чинник збереження самоідентифікації українських дітей-біженців	Аркадіївська гімназія Згурівської селищної ради/ Evangelisches Schulzentrum Chemnitz	Жовтоног Людмила Михайлівна
7.	Оскеро Вероніка Олександрівна	Дніпропетровська	Діяльність дніпровських добровольців-парамедиків на передовій в районах проведення АТО/ООС	Науковий лицей міжнародних відносин II-III ступенів Університету митної справи та фінансів	Рубленко Владислав Миколайович
8.	Пастушенко Софія Юрївна	Київська	Національна самоідентичність у кінематографі (на прикладі фільмів Нарімана Алієва)	Лицей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Руденко Марина Ігорівна
9.	Пружина Поліна Олександрівна	Чернігівська	Особистий героїзм військового в контексті забезпечення життєдіяльності заблокованого Маріуполя	Корюківський лицей №2 Корюківської міської ради Чернігівської області	Зима Наталія Анатоліївна, Васюк Ганна Федорівна
10.	Трещило Костянтин Сергійович	Київська	Сергій Іванович Трещило – Народний герой України	Лицей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Махаринська Оксана Петрівна
11.	Шерстюк Поліна Володимирівна	Сумська	Три долі. Троє героїв from Ukraine	Степанівська філія Степанівського лицю Степанівської селищної ради	Сакунова Анастасія Василівна
12.	Яворська Софія Андріївна, Лосик Соломія Олегівна	Тернопільська	Герої живуть, допоки їхню справу наслідують покоління...	Тернопільська загальноосвітня школа I–III ступенів №27 імені Віктора Гурняка	Мельник Олександра Мирославівна

II місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ науково-го керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Алексєєва Зоряна Сергіївна	Кіровоградська	Разом ми Сила	Калинівська філія Первозванівського ліцею Первозванівської сільської ради Кропивницького району Кіровоградської області	Назарук Анна Сергіївна
2.	Баль Анастасія Сергіївна	Черкаська	Духовні вектори сучасного українства на основі щоденників Василя Захарченка «У магнієвому спаласі», «Уперте щодення»	Малобурімска загальноосвітня школа I-III ступенів Чернобаївської селищної ради Черкаської області	Бабак Валентина Антонівна
3.	Бобровник Єлизавета Володимирівна	Київська	Трагедія Бабиного Яру	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Махаринська Оксана Петрівна
4.	Вовк Анна Іванівна	Івано-Франківська	У вогні перетоплюється залізо у сталь, у боротьбі перетворюється народ у націю	Станьківська гімназія Верхнянської сільської ради Калуського району Івано-Франківської області	Ямнич Світлана Михайлівна
5.	Кішук Ольга Мирославівна	Івано-Франківська	Косівська кераміка Василя Івасюка	Коломийський ліцей № 8 Коломийської міської ради Івано-Франківської області	Чорнокожа Наталія Федорівна
6.	Колесник Костянтин Ігорович	Чернівецька	Український вибір процесів євроінтеграції в умовах російської агресії	Заставнівський ЗЗСО I-III ст.	Ковальчук Ганна Михайлівна
7.	Костецький Андрій Ярославович	Тернопільська	Історична топоніміка села Коцюбинці Чортківського району Тернопільської області	Тернопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 22	Гринюка Богдан Михайлович
8.	Кошельнюк Катерина Сергіївна	Кіровоградська	Пошуки порятунку в роки Голодомору 1932-1933 рр. у спогадах жителів Добровеличківщини	Комунальний заклад Добровеличківський ліцей «ІНТЕЛЕКТ»	Устюжаніна Олена Вікторівна
9.	Кусень Віталій Михайлович	Тернопільська	Громадська та культурно-просвітницька діяльність отця Василя Пришляка (1890-1970)	Тернопільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 22	Гринюка Богдан Михайлович
10.	Куць Олександра Олександрівна	Волинська	Культурно-історична спадщина XVII-XVIII ст. села Кутрів	Заклад загальної середньої освіти Мервинський ліцей Берестечківської міської ради	Ващук Алла Петрівна
11.	Лузанов Олександр Дмитрович	Харківська	Стиль життя і поклик серця	Мельниківський ліцей Валківської міської ради Богодухівського району Харківської області	Нужа Юлія Павлівна

12.	Маленко Артем Вікторович	Сумська	Українці в космосі. Кубсат – єдиний діючий супутник України	Конотопський ліцей №10 Конотопської міської ради Сумської області	Клименко Антон Сергійович
13.	Мисик Дарія Андріївна	Львівська	Кон'юнктурні аспекти релокації бізнесу під час війни	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Бик Мирослава Богданівна, Мусій Світлана Степанівна
14.	Паньків Олеся Іванівна	Івано-Франківська	Творити мистецтво може лише обранець, любити мистецтво – кожна людина (Творчий доробок Василя Верховинця у розвиток мистецтва)	Старомізузський ліцей імені Василя Верховинця Вигодської селищної ради	Сова Галина Ярославівна
15.	Петрушенко Ліна Євгенівна	Чернігівська	Юрій Степанович Виноградський – земляк, яким пишається моя громада	Будинок дитячої та юнацької творчості Сосницької селищної ради Чернігівської області / Сосницька гімназія ім. О. П. Довженка Сосницької селищної ради Чернігівської області	Гирич Марія Миколаївна
16.	Пуденко Андрій Павлович	Полтавська	Проблема цвітіння води в Ка'янському водосховищі та шляхи її подолання	Полтавський ліцей імені А. С. Макаренка Полтавської обласної ради	Глухота Віталій Олександрович
17.	Стецюк Аліна Олександрівна	Хмельницька	Ірина Калинець – дисидентка, громадсько-політична діячка	Гімназія № 6 Шепетівської міської ради Хмельницької області	Сібагатова Ірина Григорівна
18.	Чемерис Мілена Віталіївна	Черкаська	Художній доробок Ніни Василівни Корсунь: графіка	НВК «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради	Іщенко Анна Володимирівна
19.	Чечул Тетяна Миколаївна	Чернівецька	Художні особливості гуцульських прикрас	Путильський ліцей	Велічко Галина Василівна
20.	Чоповська Марія Ярославівна	Івано-Франківська	Доісторична Рожнятівщина в топонімах, легендах, переказах та наукових дослідженнях	Липовицький ліцей Спаської сільської ради Калуського району Івано-Франківської області	Андрейків Марта Миколаївна

III місце

№ з/п	ШБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ШБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Авдієнко Єлизавета Михайлівна	Чернігівська область	Боротьба за національну незалежність України в середині ХХ століття	Ніжинська гімназія №13	Мурашко Людмила Анатоліївна

2.	Безкров-на Дар'я Олексіївна	Сумська	Олександр Лазаревський – невтомний дослідник української старовини	Конотопський ліцей №10 Конотопської міської ради Сумської області	Михайлик Оксана Олександрівна
3.	Божинська Кіра Миколаївна	Полтавська	Календарні звичаї та обряди як джерело дослідження народних традицій (календарна обрядовість зимового циклу на Зіньківщині)	Зіньківський опорний ліцей №1 Зіньківської міської ради	Бойко Олена Іванівна
4.	Голбан Карина В'ячеславівна	Чернівецька	Символіка води у фольклорі Буковини	Опорний заклад освіти «Колінковецький ліцей Топорівської сільської ради»	Ілащук Ольга Григорівна
5.	Горенчук Євгенія Андріївна	Київська	Вони не знають як зупинити війну, але знають як допомогти при пораненні та врятувати життя	Гостомельський центр творчості дітей та юнацтва	Горенчук Оксана Анатоліївна
6.	Даниленко Мар'яна Анатоліївна	Київська	Авторська текстильна лялька: від минулого до сьогодення	ОЗО Богуславський ліцей №2	Покропивна Ірина Миколаївна
7.	Дем'янчук Ліза Олегівна	Чернівецька	Звичаї, традиції, обряди українського весілля в селі Вітрянка	Вітрянська гімназія-філія ОЗ «Михалківський ліцей» Сокирянської міської ради	Рошко Лідія Петрівна, Жук Юрій Іванович
8.	Ліученко Софія Михайлівна	Житомирська	Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року	Олевський ліцей №1	Палько Валентина Василівна
9.	Карабин Ольга Миколаївна	Львівська	Коли участь кожного робить нас незламними. Волонтерський рух в Україні	Середня загальноосвітня школа №65 м. Львова	Педан-Слепухіна Ольга Леонідівна
10.	Кисельов Дмитро Геннадійович	Чернігівська	Волонтерський рух на Ніжинщині	Ніжинська гімназія № 9 Ніжинської міської ради	Цинковська Марина Олексіївна
11.	Кравець Олександра Володимирівна	Тернопільська	Підгорецька (Плісеська) чудотворна ікона Богородиці	Тернопільська загальноосвітня школа I–III ступенів № 22	Гринюка Богдан Михайлович
12.	Лішко Олена Вікторівна	Чернігівська	Історія чудотворного образу Іржавецької Богородиці	Ічнянська гімназія імені Васильченка Ічнянської міської ради	Дорошенко Ярослава Василівна
13.	Мисник Михайло Олександрович	Київська	Відображення української фольклорно-етнографічної культури в романах Юрія Мушкетика та Володимира Малика (на прикладі творів «На брата брат», «Гетьманський скарб», «Таємний посол»)	Переяславська гімназія №1 Переяславської міської ради	Легін Юлія Вячеславівна

14.	Ніконов Артем Єв- генович	Запо- різька	Форсайт як соціально-філо- софський феномен передба- чення майбутнього України	Позашкільний на- вчальний заклад Мала академія наук учнівської молоді Запорізької об- ласті	Пришляк Ми- хайло Іванович
15.	Огієнко Поліна Анатолі- ївна	Сумська	Сучасні дизайнерські тенденції екопакування як засіб збереження екологіч- ної ситуації	Конотопський ліцей №10	Сівер Наталія Миколаївна
16.	Романюк Тетяна Сергіївна	Хмель- ницька	Весільна обрядовість села Лагодинці: традиції та новації	Лагодинецька гімназія Красилівської міської ради Хмельницької об- ласті	Микитюк Окса- на Іванівна
17.	Руденко Глона Олексан- дрівна	Черні- гівська	Борці за щастя, за добро, за мир	Носівський ліцей №1 Носівської міської ради Чернігівської області	Шевченко На- талія Володи- мирівна
18.	Сіряченко Вікторія Сергіївна	Полтав- ська	Розвиток особових імен українців від найдавніших часів до сучасності	Лубенський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №4 Лубенської міської ради Полтавської області	Маринич Світ- лана Карпівна
19.	Софієнко Валерія Андріївна	Черні- гівська	Сучасні українські при- звища, їхні етимологічні та семантичні особливості	Корюківський ліцей №2 Корюківської міської ради Чернігівської об- ласті	Васюк Ганна Федорівна
20.	Стані- шевська Віоліна Вячесла- вівна	Черні- вецька	Герої нашого сьогодення	Вітрянська гімназія-фі- лія ОЗ «Михалківський ліцей»	Нікуліца Люд- мила Василівна
21.	Терен Юліана Сергіївна	Черні- вецька	Лексико-фраземні гуцуль- ські конструкції в романі Марії Магіос «Солодка Даруся»	Путильський ліцей	Попюк Світла- на Олексіївна
22.	Тирсіна Дарина Дмитрівна	Черні- гівська	Сучасні герої Ярославської землі	Бобровицький заклад загальної середньої осві- ти I-III ступенів №1 Бо- бровицької міської ради Чернігівської області	Поддубна Ніна Володимирівна
23.	Цап Поліна Олександрівна	Хмель- ницька	Волонтерський рух у боротьбі українців проти російського агресора, під- тримка України міжнарод- ним співтовариством	Осламівський ліцей Віньковецької селищної ради	Поліщук Гали- на Петрівна
24.	Шепітко Іванна Костянти- нівна	Київська	Своєрідність впливу соці- альних мереж на спілкуван- ня підлітків у класі	Миронівський центр дитячої та юнацької творчості Миронівської міської ради	Лобода Ольга Іванівна

Серед учнів 10 класу

I місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Барванова Богдана Миколаївна	Волинська	Церковно-релігійна діяльність о. Ісидора Шевчука у збереженні української ідентичності на Волині	Опорний заклад загальної середньої освіти «Прилісненський ліцей»	Титаренко Наталія Олександрівна
2.	Борцова Анна Сергіївна	Донецька	Газета «Новий шлях» як визначний представник преси Добропільського краю	Білозерська загальноосвітня школа I-III ступенів № 14 Білозерської міської ради	Рудика Катерина Сергіївна
3.	Вовчок Маргарита Василівна	Полтавська	Пантеон визначних історичних особистостей у почесних найменуваннях підрозділів Сухопутних військ ЗСУ	Шишацький ліцей Полтавської обласної ради	Соловей Валентина Анатоліївна
4.	Головіна Анна Сергіївна	Київська	Лексичні медійні контенти про російсько-українську війну	Бориспільський ліцей «Перспектива» імені Володимира Мономаха	Богуш Надія Миколаївна
5.	Голубовська Юлія Олександрівна	Івано-Франківська	Реалізація категорії модальності в структурі метафори воєнного часу: патріотична складова	Калуський ліцей ім. Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області	Сербін Ольга Василівна
6.	Гончаренко Дарія Русланівна	Черкаська	Походження прізвищ жителів села Степанки	Степанківський ліцей – заклад загальної середньої освіти Степанківської сільської ради Черкаського району Черкаської області	Кріт Сергій Юрійович
7.	Грицик Зоряна Ярославівна	Львівська	«Ми хотіли вільної України...» Спогади зв'язкових ОУН-УПА, які зуміли вижити після катівні НКВД та сталінських таборів. Проекція на сьогодні	Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж	Ястремська Ольга Любомирівна
8.	Довган Анастасія Миколаївна	Івано-Франківська	Жіноча військова псевдонімія періоду ОУН / УПА та російсько-української війни	Фаховий коледж ЗВО «Університет Короля Данила» (1 курс коледжу)	Фінів Вікторія Михайлівна
9.	Коротіна Поліна Юріївна	Полтавська	Проблема історичних шляхів та духовних пошуків українського народу (за романом-антиутопією Олексія Чупи «Акваріум»)	Полтавський ліцей імені А. С. Макаренка Полтавської обласної ради	Пузир Яна Вікторівна

10.	Левченко Софія Геннадіївна	Чернігівська	Діяльність фольклорно-етнографічного колективу «Джерело» села Чорний Ріг Семенівського району Чернігівської області	Чернігівський ліцей № 22 Чернігівської міської ради Чернігівської області	Клюй Оксана Іванівна
11.	Лесів Христина Петрівна	Івано-Франківська	Героїчний життєпис головнокомандувача УПА Романа Шухевича на теренах Рогатинщини	Рогатинський ліцей №1 Рогатинської міської ради	Доронюк Леся Богданівна
12.	Лотоцька Вікторія Валентинівна	Харківська	Паляниця – кодове слово для українців	Олександрівський ліцей імені Івана Буряка Валківської міської ради Богодухівського району Харківської області	Нужа Юлія Павлівна
13.	Ляшенко Тимофій Олегович	Дніпропетровська	Герої військового часу: доповідями Жовтих Вод. Разом до перемоги	Комунальний заклад загальної середньої освіти «Ліцей імені Лесі Українки» Жовтводської міської ради	Орлова Тетяна Михайлівна
14.	Матолінець Соломія Андріївна	Львівська	Модифікації вертепної драми (за матеріалами села Завишень)	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Багрій Мирослава Степанівна, Мусій Світлана Степанівна
15.	Мацала Дарина Олегівна	Полтавська	Подвиг Андрія Конопльова, воїна, байкера – приклад служіння Україні	Опорний заклад «Новооржицька загальноосвітня школа I-III ступенів Новооржицької селищної ради»	Онекіць Ганна Олександрівна
16.	Мисюра Дарина Вікторівна	Волинська	Трансформація редакційної політики інтернет-видання «OBOZREVATEL» в умовах війни	Ліцей № 13 м. Ковеля Волинської області	Трофімук Інна Володимирівна
17.	Нагорняк Неля Іванівна	Івано-Франківська	Освітньо-виховна діяльність сестер Василіянок у Станіславові першої половини ХХ ст.	Івано-Франківська Мала академія наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради	Максимець Богдан Володимирович
18.	Паращак Софія Володимирівна	Івано-Франківська	Шлях до незалежності України очима молоді (аналіз збірки власного авторства «З партитури Майдану»)	Калуський ліцей ім. Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області	Сербін Ольга Василівна
19.	Петрик Соломія Юрївна	Волинська	Просвітянський рух у міжвоєнній Польщі на прикладі сіл Стремільче та Буркачі на галицько-волинським пограниччі	Заклад загальної середньої освіти «Мервинський ліцей», Берестечківська міська рада, Волинська область	Ващук Алла Петрівна
20.	Попова Діана Володимирівна	Чернівецька	Бойовий шлях УСС та їх діяльність: сторінками унікальної приватної колекції О.Є.Кагляна	Клішковецький опорний заклад освіти імені Леоніда Каденюка	Ротар Наталія Григорівна

21.	Семенець Яна Миколаївна	Чернігівська	Наші «Золоті серця»	Носівський ліцей №1 Носівської міської ради Чернігівської області	Кебкал Світлана Миколаївна
22.	Солдат Анна Степанівна	Львівська	Мистецтво виготовлення дідуха на Сокальщині	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Мусій Світлана Степанівна, Багрій Мирослава Степанівна
23.	Сопіна Владислава Сергіївна	Київська	Українські шиболети як мовний тест для ворогів та символ нації	Березанський ліцей №4 Березанської міської ради	Барабаш Людмила Миколаївна
24.	Чав'як Ольга Андріївна	Івано-Франківська	Військово-політична діяльність Дмитра Вітовського – взірць для наслідування в умовах сьогодення	Галицький ліцей імені Ярослава Осмомисла Галицької міської ради Івано-Франківської області	Побуцька Любова Ярославівна
25.	Шатненко Валерія Анатоліївна	Кіровоградська	Жанрове і тематичне розмаїття паремій Новоукраїнського краю	Комишуватський ліцей	Поповкіна Алла Віталіївна
26.	Ясінчук Роман Дмитрович	Черкаська	Від героїзму до професіоналізму (на прикладі ерківчанина Володимира Качура)	Єрківський ліцей імені Героя України В.М.Чорновола	Янворська Лариса Анатоліївна

II місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Барда Олександра Дмитрівна	Миколаївська	Олександр Терещенко: Незламний. Нескорений. Гідний син рідної землі	Мигіївський ліцей Мигіївської сільської ради Первомайського району Миколаївської області	Гашімов Ігор Олегович, Михальченко Лідія Володимирівна, Столзенко Ганна Андріївна
2.	Благодушко Людмила Андріївна	Київська	Функціонування синонімічних рядів у творі Ліни Костенко «Маруся Чурай»	Ірпінський гуманітарний ліцей «Лінгвіст» імені Заріфи Алієвої	Вишневська Ліна Володимирівна
3.	Васьків Софія Олександрівна	Тернопільська	Крути 1918 (за матеріалами сайту «Історична правда»)	Бучацька ЗОШ I-III ст. № 1	Ковбінська Іван Степанович
4.	Герєга Яна Євгеніївна	Київська	Концепти «волі» та «свободи» в сучасних українських піснях	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	П'ятецька Анна Миколаївна
5.	Гецько Артем Романович	Київська	Українська родина ХХІ століття. Весільна та родильна обрядовість	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Шульга Світлана Володимирівна

6.	Гребенюк Анастасія Іванівна	Івано-Франківська	Особливості творчості інстаграм-авторки Юлії Сливки у контексті сучасної мережевої літератури	Фаховий коледж ЗВО «Університет Короля Данила» (1курс коледжу)	Фінів Вікторія Михайлівна
7.	Грох Ангеліна Тарасівна	Рівненська	Корчани – активні учасники трансформаційних державницьких процесів в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття	ЗЗСО «Корецький ліцей» Корецької міської ради	Брухлій Валентин Іванович
8.	Довбуш Валерія Віталіївна	Чернівецька	Гендерна соціалізація особистості в системі родинного виховання буковинських гуцулів: погляд крізь століття	Путильський ліцей	Євдошук Лариса Василівна
9.	Іващенко Богдана Вадимівна	Полтавська	Волонтери Великобагачанщини – люди доброї волі	Опорний заклад «Великобагачанський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів виконавчого комітету Великобагачанської селищної ради Миргородського району Полтавської області»	Каленіченко Інна Миколаївна
10.	Кашпаренко Ганна Сергіївна	Київська	Зміна життєвих цінностей та пріоритетів підлітків внаслідок війни	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Павловська Леся Миколаївна
11.	Кіцул Софія Петрівна	Івано-Франківська	Російське вторгнення в Україну в поезіях письменників Снятинщини на сторінках часопису «Голос Покуття»	Снятинський ліцей імені Антона Лотоцького	Кіцул Мар'яна Мирославівна
12.	Костюк Юліана Сергіївна	Рівненська	Соціальна екологія та її регіональні проблеми в соціологічному аспекті дослідження	Обласний науковий ліцей в м. Рівне Рівненської обласної ради	Шокало Юлія Миколаївна
13.	Кравець Юрій Олександрович	Дніпропетровська	Українська мова, освіта та наука як чинники збереження української ідентичності	Комунальний заклад «Ліцей №44» Кам'янської міської ради	Ломака Маріанна Олексіївна
14.	Ляшкевич Роман Володимирович	Івано-Франківська	Їх кликав біль за долю України	Снятинський ліцей імені Михайла Бажанського Снятинської міської ради Коломийського району Івано-Франківської області	Куравський Олег Ярославович
15.	Максимук Мар'яна Григорівна	Волинська	Семантика колористичних образів у весільному фольклорі Старовижівщини	Старовижівський ліцей	Коваль Оксана Миколаївна

16.	Німилевич Софія Андріївна	Львівська	Волонтерський рух українців у боротьбі проти російської агресії	Ліцей №4 імені Лесі Українки Дрогобицької міської ради Львівської області	Бігун Любов Теофілівна
17.	Омельченко Олександра Анатоліївна	Київська	«Велесова книга» як символ національної ідентичності українського народу	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області, Київський обласний комунальний позашкільний навчальний заклад «Мала академія наук учнівської молоді»	Омельченко Тетяна Вікторівна
18.	Пантелеймонова Єлизавета Ігорівна	Київська	Еволюція української мови в медіапросторі XXI століття в контексті застосування полонізмів на противагу суржику	Коцюбинський ліцей №1 Коцюбинської селищної ради Бучанського району	Шамрай Ганна Володимирівна
19.	Папазова Єлизавета Сергіївна	Донецька	Історичні аспекти переселення греків з Криму в Приазов'я	Великоновосілівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №2 Великоновосілівської селищної ради Донецької області	Мегельбей Марина Миколаївна
20.	Пивоварчук Анастасія Дмитрівна	Львівська	Родина Богачевських в генеалогічному, світоглядному та науковому вимірах	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Стасюк Ольга Юстинівна
21.	Пуденко Віктор Віталійович	Полтавська	Урбанізовані ландшафти міста Полтави та їх характеристика	Полтавський ліцей імені А. С. Макаренка Полтавської обласної ради	Глухота Віталій Олександрович
22.	Усенко Маргарита Олексіївна	Сумська	Розвиток української вищої школи в Європі та Америці в контексті діяльності української діаспори	Комунальна установа «Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 25» м. Суми Сумської області	Немченко Світлана Олексіївна
23.	Чикун Діана Іванівна	Волинська	Дитячі колядки та щедрівки у контексті зимової календарної обрядовості	Старовижівський ліцей	Коваль Оксана Миколаївна
24.	Чіботар Ірина Адріанівна	Чернівецька	Українська Аріадна. Наталя Кобринська – засновниця жіночого руху	Заставнівський ЗЗСО I-III ступенів	Ковальчук Ганна Михайлівна
25.	Шпетко Евеліна Олександрівна	Чернівецька	Магія сну в уявленнях гуцулів буковинських Карпат	Путильський ліцей	Попюк Світлана Олексіївна

III місце

№ з/п	ПІБ кон-курсанта	Об-ласть	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ нау-кового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Білевська Поліна Артурівна	Сум-ська	Цивілізаційна парадигма Ган-тінгтона у контексті сучасної української геополітичної реальності	Конотопський ліцей № 10 Конотопської міської ради Сумської області	Заїка Олег Славович
2.	Біленький Богдан Анатолі-йович	Жито-мир-ська	Семантика порога в тради-ційній народній культурі села Юрівка Житомирського райо-ну Житомирської області	Любарський ліцей № 2 Любарської селищної ради Житомирської області	Біленька Наталія Ми-колаївна
3.	Божик Аля Рома-нівна	Київ-ська	Мовні концепти кольору в поетичній творчості Ліни Костенко	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Черняк Наталія Василівна
4.	Буяло Діана Юрі-ївна	Київ-ська	Жіночі постаті в українській науці	Славутицький ліцей Славутицької міської ради Вишгородського району Київської області	Яковенко Тетяна Ана-толіївна
5.	Гіщинська Анастасія Василівна, Любінець Анастасія Богданів-на	Івано-Фран-ків-ська	Доля родини – в долі України	Бурштинський ліцей №2 Бурштинської міської ради	Ільницький Іван Мико-лайович
6.	Гніда Поліна Юрійвна	Хар-ків-ська	Національна доля українсько-го народу в драматичній поемі Лесі Українки «Бояриня»	Красноградський ліцей № 2 Красноградської міської ради Харківської області	Стадник Ольга Василівна, Лопушан-ська Наталія Василівна
7.	Голуб Анастасія Андріївна	Во-лин-ська	Жіночі образи у весільному фольклорі	Старовижівський ліцей	Коваль Оксана Ми-колаївна
8.	Горбан Леоніла Дмитрівна	Черні-вецька	Повість та фільм «Тіні забутих предків» – шедевр творчості Михайла Коцюбинського і Сергія Параджанова	Путильський ліцей	Александрюк Оксана Васи-лівна
9.	Горбань Роман Владисла-вович	Київ-ська	Білоцерківщина в роки правління гетьмана Павла Скоропадського	Білоцерківський при-родничо-математичний ліцей-гімназія № 16 ім. М.О. Кириленка Біло-церківської міської ради Київської області	Репрінцев Валерій Ві-кторович
10.	Гузич Дарія Олексан-дрівна	Рів-нен-ська	Вас родили не для воєн...	Радивилівський ліцей №1, Радивилівська міська рада Рівненської області	Ярмусь Галина Бог-данівна

11.	Дричук Марина Миколаївна	Волинська	Особливості жартівливих пісень (за матеріалами Старовижівщини)	Старовижівський ліцей	Коваль Оксана Миколаївна
12.	Журавель Артем Олександрович	Полтавська	Відображення рис ментальності української жінки в інтимній ліриці Наталі Баклай	Лубенський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів №4 Лубенської міської ради Полтавської області	Журавель Оксана Миколаївна
13.	Залевська Діана Павлівна	Волинська	Княгиня української духовності: особистість і творчість Оксани Лятуринської	Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 22 Луцької міської ради»	Мацюк Катерина Юрївна
14.	Казаніна Анастасія Миколаївна	Івано-Франківська	Марта Томенко – володарка трьох талантів	Коломийський ліцей №8 Коломийської міської ради Івано-Франківської області	Чорнокожа Наталія Федорівна
15.	Коновалець Катерина Петрівна	Львівська	Розвиток ткацтва на Сокальщині наприкінці ХІХ – у ХХ ст.	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Коновалець Наталія Іванівна
16.	Кошелев Сергій Миколайович	Запорізька	STEM-освіта як складова державної політики України: соціально-філософський аспект	Позашкільний навчальний заклад Мала академія наук учнівської молоді Запорізької області	Пришляк Михайло Іванович
17.	Левчук Христина Романівна	Волинська	Образи-символи птахів у весняно-літній календарній обрядовості	Старовижівський ліцей	Коваль Оксана Миколаївна
18.	Мостів Вікторія Дмитрівна	Київська	Особливості українських нагрудних та нашийних прикрас жителів Чернігівщини (ХІХ-ХХ ст.)	Славутицький ліцей Славутицької міської ради Вишгородського району Київської області	Яковенко Тетяна Анатоліївна
19.	Павлишена Каріна Дмитрівна	Чернівецька	Клішковецькі барви – то душі розмай	Клішковецький опорний заклад освіти ім. Леоніда Каденюка	Біла Люся Анатоліївна
20.	Радіо Ольга Русланівна	Житомирська	Народ скаже як зав'яже: феномен сучасності	Гімназія № 9 Звягельської міської ради	Яковенко Валентина Сергіївна
21.	Ростун Софія Дмитрівна	Волинська	Лікарські трави та їх застосування у родильній обрядовості	Старовижівський ліцей	Коваль Юрій Григорович
22.	Саган Арсен Миколайович	Івано-Франківська	Вчителі та учні Рогатинської гімназії у лавах легіону Українських січових стрільців	Рогатинський ліцей «Гімназія імені Володимира Великого» Рогатинської міської ради Івано-Франківської області	Яновський Богдан Антонович
23.	Серман Софія Іванівна	Івано-Франківська	Феномен товариства «Просвіта» в історії Калущини	Калуський ліцей №2 Калузької міської ради Івано-Франківської області	Дробишевська Лілія Євгенівна

24.	Собакар Аліна Дмитрівна	Харківська	Українська пісня як флагман культурного спротиву нації проти російської окупації	Красноградський центр позашкільної освіти Красноградської міської ради Харківської області	Марущак Ольга Дмитрівна, Лопушанська Наталія Василівна
25.	Станіславчук Олеся Андріївна	Тернопільська	Капеланство як символ духовної місії священництва	Тернопільське ВПУ сфери послуг та туризму	Зінченко Наталія Володимирівна, Солонинка Вікторія Романівна
26.	Тимків Анастасія Любомирівна	Івано-Франківська	Роль українських мережевих ЗМІ для суспільства періоду російсько-української війни (на прикладі процесу)	Калуський ліцей ім. Дмитра Бахматюка Калуської міської ради Івано-Франківської області	Сербін Ольга Василівна
27.	Цап Софія Романівна	Івано-Франківська	Ольга Басараб: яскравий спалах в боротьбі за національну ідею	Рогатинський ліцей «Гімназія імені Володимира Великого» Рогатинської міської ради Івано-Франківської області	Яновський Богдан Антонович
28.	Шарова Валерія Олександрівна	Житомирська	Коріння і крона: Олесь Бердник як продовжувач націєтворчих ідей Тараса Шевченка	Ліцей № 28 м. Житомира імені гетьмана Івана Виговського	Лінкевич Людмила Петрівна
29.	Шеленко Ангеліна Іванівна	Івано-Франківська	Консолідація української спільноти – гарантія Перемоги України у війні	Ліцей № 4 Івано-Франківської міської ради	Лісова Таїсія Євгенівна
30.	Яйцо Анна Андріївна	Львівська	Анатолій Покотюк – видатний митець Сокальського краю	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Стасюк Ольга Юстинівна, Мусій Світлана Степанівна

Серед учнів 11 класу

I місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ науковця керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Бруча Анастасія Дмитрівна	Волинська	Роль Ганни Зеленої в українському визвольному русі на Волині у 1943–1945 рр.	Ліцей імені Олени Пчілки міста Ковеля	Бруча Світлана Анатоліївна
2.	Бухвак Ростислав Романович	Івано-Франківська	Історія вузькоколійного транспорту в Україні: «Карпатський трамвай» як один із брендів	Калуський ліцей №10 Калуської міської ради Івано-Франківської області	Логуш Оксана Іванівна

3.	Вовчок Анастасія Русланівна	Івано-Франківська	«Розмалюй мій світ у жовте й блакитне» (вуличне мистецтво в часі російсько-української війни)	Богородчанський ліцей №1 імені Олекси Гірника Богородчанської селищної ради	Семків Надія Дмитрівна
4.	Войтович Мирослава Мирославівна	Львівська	Аналіз трансформації символічного простору Сокаля крізь призму (пере)найменувань вулиць	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Мусій Світлана Степанівна
5.	Дем'янченко Вероніка Олексіївна	Чернігівська	Повсякденне життя цивільного населення України на початку повномасштабного військового вторгнення РФ (на матеріалах Чернігівщини)	КЗ «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради	Гринь Олена Володимирівна
6.	Демчук Анна Вікторівна	Рівненська	Роль УПА в національно-визвольних змаганнях українського народу. Невідомі герої рідного краю	Заклад загальної середньої освіти «Корецький ліцей» Корецької міської ради	Мархальчук Наталія Ростиславівна
7.	Дерев'янченко Ярослав Олексійович	Донецька	Події Другої світової війни через призму родинних історій	Великоновосілківський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 2 Великоновосілківської селищної ради Донецької області	Мегельбей Марина Миколаївна
8.	Дузь Даша Максимівна	Чернігівська	Сторінками історії Сосницького літературно-меморіального музею О. П. Довженка	Будинок дитячої та юнацької творчості Сосницької селищної ради Чернігівської області / Сосницька гімназія ім. О. П. Довженка Сосницької селищної ради Чернігівської області	Гирич Марія Миколаївна
9.	Заяць Ірина Олександрівна	Івано-Франківська	Українська греко-католицька церква Святого Архистратига Михаїла – осередок духовного розвитку	Калуський ліцей №7 Калуської міської ради Івано-Франківської області	Бусел Інна Олександрівна
10.	Зеленчук Владислав Ярославович	Івано-Франківська	Визначні пам'ятки села-музею Криворівня в Гуцульському регіоні Українських Карпат	Криворівнянський ліцей ім. М. Грушевського	Рибарук Оксана Іванівна
11.	Камінський Вадим Андрійович	Волинська	Оказіональна фразеологія Західного Полісся	КЗЗСО «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради»	Мацюк Зоряна Сергіївна
12.	Каращук Максим Вадимович	Волинська	Сакральний вимір чудотворної ікони в православ'ї (на прикладі Тростянецької ікони)	ОЗЗСО «Прилісненський ліцей»	Титаренко Наталія Олександрівна
13.	Кнуренко Дар'я Сергіївна	Сполучене Королівство, Хартфордшир	Волонтерський рух у Німеччині на підтримку України (2014-2022 рр.)	Дистанційна школа «ОПТИМА»	Гринь Олена Володимирівна

14.	Ковалик Дар'я Василівна	Чернівецька	Апостол української державності	Заставнівський ЗЗСО І-ІІІ ст.	Ковальчук Ганна Михайлівна
15.	Мандрик Софія - Любов Юрївна	Львівська	Котильон у мистецькій традиції галичан	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Мусій Світлана Степанівна, Багрій Мирослава Степанівна
16.	Нестеркіна Катерина Миколаївна	Полтавська	Зображення процесу формування народного героя в історичному романі «Алім син Азамата» Юсуфа Болата	Полтавський ліцей імені А. С. Макаренка	Щербина Антоніна Миколаївна
17.	Палюх Анастасія Андріївна	Львівська	Опір тоталітаризму крізь призму долі родини Івана Вихора	Сокальська Мала академія наук учнівської молоді ім. Ігоря Богачевського	Царинська Мар'яна Орестівна
18.	Сироїд Юліан Петрович	Львівська	Монументальна Шевченкіана Сокальщини	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Мусій Світлана Степанівна, Багрій Мирослава Степанівна
19.	Унгурян Ростислав Романович	Чернівецька	Війна очима однієї дитини	Молодійський ліцей	Глевко Вікторія Миколаївна
20.	Федорів Мар'яна Василівна	Івано-Франківська	Причини та передумови російської збройної агресії проти України	Івано-Франківська Мала академія наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради	Максимець Богдан Володимирович
21.	Цапук Катерина Анастасія	Житомирська	@Візуальний контент сучасного блогу в українськомовному сегменті в Instagram. На прикладі авторських сторінок і дописів про книжки та мотивацію в соціальній мережі	Лугинський ліцей Лугинської селищної ради Коростенського району Житомирської області	Хомишен Яна Михайлівна
22.	Цуприк Ярослава Сергіївна	Донецька	Побутова лексика говірки селища міського типу Велика Новосілка Волноваського району Донецької області	Великоновосілівський ЗЗСО І-ІІІ ступенів № 2 Великоновосілівської селищної ради	Загорулько Валентина Яківна
23.	Шереметьєва Злата Ігорівна	Київська	Іванків. Він першим був поранений Іванків. Він першим був поранений і гордо вистояв	Іванківський ліцей №2 Іванківської селищної ради	Дубинська Ганна Михайлівна

II місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Андрійчук Микола Іванович	Івано-Франківська	Він марив небом...	Прикарпатський військово-спортивний ліцей	Савчин Галина Дмитрівна

2.	Бурдузяк Христина Василівна	Чернівецька	Соціально-психологічні аспекти впливу війни на психологічне здоров'я та благополуччя підлітків, які проживають на територіях, віддалених від активних бойових дій	Путильський ліцей	Карапка Ірина Богданівна
3.	Ерстенюк Вікторія Юріївна	Чернівецька	Відлуння прикордонної розправи	Опорний заклад «Старожадівський ліцей»	Рибак Неля Василівна
4.	Зварич Олександра Вадимівна	Київська	Військова журналістика в контексті сучасності	Ліцей «Білоцерківський колегіум» Білоцерківської міської ради Київської області	Блажеєва Людмила Василівна
5.	Івоняк Соломія Сергіївна	Івано-Франківська	Соцмережі та блогінг у житті підлітків	Снятинський ліцей імені Антона Лотоцького	Марусяк Іванна Миколаївна
6.	Ізмалкова Софія Вікторівна	Миколаївська	Заради честі, миру і майбутнього України	Олександрівський ліцей ім. Т.Г. Шевченка Олександрівської селищної ради Вознесенського району Миколаївської області	Мартинюк Тетяна Петрівна
7.	Коваль Роман Юрійович	Волинська	Толока як традиційна форма взаємодопомоги на Старовижівщині	Старовижівський ліцей Старовижівської селищної ради	Коваль Юрій Григорович
8.	Коснюк Софія Михайлівна	Волинська	Заготівлення та зберігання сала: традиції та сучасність (на прикладі Прилісненської громади)	ОЗЗСО «Прилісненський ліцей»	Титаренко Наталія Олександрівна
9.	Мацала Анастасія Сергіївна	Івано-Франківська	Різдвяно-новорічна обрядовість села Слобідка	Калуський ліцей №7 Калуської міської ради Івано-Франківської області	Бусел Інна Олександрівна
10.	Михайлишин Віта Павлівна	Івано-Франківська	Археологічні дослідження етнокультурних процесів у Карпатському регіоні на прикладі Східної Бойківщини	Липовицький ліцей Спаської сільської ради Калуського району Івано-Франківської обл.	Андрейків Василь Михайлович
11.	Пастушак Соломія Степанівна	Тернопільська	Українське національне вбрання	Пилявська загальноосвітня школа I-III ст.	Пискливець Лідія Ігорівна
12.	Попюк Анна Юріївна	Чернівецька	Народні казки, прислів'я та приказки у записах і дослідженнях Степана Пушика	Путильський ліцей	Колежук Ганна Ярославівна
13.	Приведенець Андрій Вікторович	Волинська	Переслідування та вбивства ромів у вересні 1943 року в селі Видерта Камінь-Каширського району Волинської області	Заклад загальної середньої освіти «Видертський ліцей» Камінь-Каширської міської ради Волинської області	Куцик Аліна Юріївна
14.	Семенюк Софія Ярославівна	Івано-Франківська	Гуцульська говіркова скарбівна: мовознавчий арсенал (за творами Петра Шекерика-Дониківа та Гната Хоткевича)	Калуський ліцей імені Дмитра Бахматюка	Півторак Віталій Романович

15.	Студент Антоніна Володимирівна	Львівська	Архетип національної ідентичності у творі Зірки Мензатюк «Як я руйнувала імперію»	КЗ «Сокальська Мала академія наук учнівської молоді імені Ігоря Богачевського»	Багрій Мирослава Степанівна
16.	Хопта Максим Іванович	Івано-Франківська	Основні напрями волонтерської діяльності на Прикарпатті під час широкомасштабного вторгнення рф	Прикарпатський військово-спортивний лицей Івано-Франківської обласної ради	Кепешук Віталій Павлович
17.	Шкеул Євгеній Михайлович	Чернівецька	Вівчарство та відновлення автентичних ремесел Буковинської Гуцульщини	Путильський лицей	Дячук Світлана Михайлівна
18.	Яків'юк Юрій Олександрович	Чернівецька	Предмети середньовічного озброєння з Чорнівського городища XIII ст.	Путильський лицей	Клепацька Галина Миколаївна

III місце

№ з/п	ПІБ конкурсанта	Область	Тема роботи	Назва закладу освіти	ПІБ наукового керівника
1	2	3	4	5	6
1.	Вірстюк Віта Романівна	Івано-Франківська	Український поетичний та музичний дискурс: синкретизм мистецтв	Богородчанський лицей №2 Богородчанської селищної ради	Яслик Володимир Іванович
2.	Горбан Олександр Андрійович	Чернівецька	Роль січового стрілецтва в історії Гуцульщини	Путильський лицей	Колежук Ганна Ярославівна
3.	Жураковський Євген Ігорович	Івано-Франківська	Ретроспективний погляд на основні періоди державотворчих процесів в Україні XX-XXI ст.	Івано-Франківський юридичний фаховий коледж Національного університету «Одеська юридична академія»	Кисляк Леся Несторівна
4.	Козак Анна Ігорівна	Івано-Франківська	Літературознавча рецепція творчості Б.І. Антонича як необхідності у XXI столітті	Івано-Франківський спортивний лицей Івано-Франківської обласної ради	Дворська Марія Миколаївна
5.	Кошова Карина Віталіївна	Чернівецька	Українська вишивка. Шляхами століть	Опорний заклад «Гвіздівський лицей»	Загоруй Наталія Василівна
6.	Кузан Степан Миколайович	Львівська	Встановлення влади Української Національної Ради на Дрогобиччині в період Західноукраїнської Народної Республіки (1918 рік)	Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж	Ханас Володимир Йосипович
7.	Лиса Олена Андріївна	Чернівецька	Пам'ять на тлі історії (політика історичної пам'яті в сучасних умовах)	Заставнівський ЗЗСО I-III ст.	Ковальчук Ганна Михайлівна

8.	Литвин Софія Іванівна	Івано-Франківська	Лексико-семантичні особливості професіоналізмів програмістів	Богородчанський ліцей №2 Богородчанської селищної ради	Яслик Володимир Іванович
9.	Макеєва Валерія Андріївна	Донецька	Розвиток українського театру від найдавніших часів до початку ХХ ст.	Білозерська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №14 Білозерської міської ради	Рудика Катерина Сергіївна
10.	Мороз Вероніка Олександрівна	Львівська	Прагнення до свободи. Боротьба за українську державність в 1918-1919 роках	Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж	Тарнавська Крістіна Василівна
11.	Павлович Марія Василівна	Волинська	Семантико-стилістичні особливості кольороназв у ліричних творах Лесі Українки	Старовижівський ліцей Старовижівської селищної ради	Коваль Оксана Миколаївна
12.	Пташник Софія Ігорівна	Івано-Франківська	Конституція «Основи державного устрою Галицької Республіки» як документ європейського конституціоналізму	Саджавський ліцей	Савчук Роман Михайлович
13.	Терен Василь Ілліч	Чернівецька	Кіберспорт у системі геймерства як альтернативний вид змагальної діяльності у молодіжному суспільстві в Україні в умовах воєнного сьогодення	Путильський ліцей	Карапка Ірина Богданівна
14.	Шпікула Софія Ігорівна	Тернопільська	Український добровольчий рух на початку ХХ та на початку ХХІ ст.: порівняльний аналіз	Ліцей № 2 м. Копичинці Копичинецької міської ради Чортківського району Тернопільської області	Романюк Володимир Олександрович